

"El dia 13 el Sargento mayor D. Félix Monjo, segundo del Coronel D. Juan Francisco Ferrer, entregó las llaves de la ciudad al Teniente general Marqués de Guerchy, y al mismo tiempo, puesto todo el ejército en arma, el Duque de Berwick mandó publicar un bando frente de todos los Batallones y Escuadrones, en el cual imponía la pena de la vida a los oficiales, soldados y vivanderos y otros cualesquiera gente que seguían las tropas, injuriassen con palabras a los catalanes, tratándoles de rebeldes."

De las "Narraciones históricas desde el año 1700 hasta el 1725", per F. Castellví, capità de la Coronada. (Citat per Sanpere i Miquel en "Fin de la Nación Catalana")

Un programa per a l'autonomia

Cada vegada que Catalunya ha estat víctima d'una equivocació interior o d'un atac, el catalanisme no solament s'ha trobat davant seu els enemics de sempre, sinó que ha comprovat allò que ideològicament representava, és a dir, una rectificació de llargs anys d'història oficial hispànica.

Hem de confessar que molt sovint, sobretot en aquelles èpoques en què la confusió facilitava la sortida del fantàstic i l'absurd, ens hem revoltat contra el concepte que han tingut del catalanisme els propis catalanistes. La nostra opinió era que, no sols el catalanisme havia de tenir un ideal de grandesa hispànica, sinó que calia rectificar l'heretatge romàntic que havia precedit el catalanisme polític.

Cada vegada que els atzars del moment faciliten l'actuació de noves promocions polítiques, ressurt amb més força el llevat romàntic del catalanisme. Només una formació en les escoles positives de la moderna política ens podria alliberar de creure en l'arrauament com a providència d'un poble.

El cert és que tres anys d'autonomia no han constituït un avenç gaire apreciable. Escampats per ci per allà, tenim alguns homes que s'han ocupat a fons del nostre plet polític i han estudiat Catalunya amb atenció minuciosa. Els resultats d'aquesta investigació no han estat mai acceptats ni practicats. La nostra política—cal confessar-ho—ha anat amb un retard considerable en relació amb el nostre pensament. El catalanisme al poder tenia el deure ineludible de crear la nova Catalunya i ésser, al mateix temps, l'interpret davant Espanya del nou Estat republicà.

Per això calia deixar de banda la teoria de l'optimisme polític i creure que l'ordre és la creació de la intel·ligència i la seva justificació. De cara a la política espanyola, Catalunya ha de defensar, juntament amb l'atorgació de l'Autonomia, l'atorgació d'una Constitució econòmica per als pobles hispànics. Potser algú, llegint aquesta afirmació, riurà amb una punta d'ironia. Però creiem que és pitjor un excés doctrinari—que volem prou d'útil per a reformar-se i orientar-se—, que el desordre paralizador i imperant en què actualment es debat l'Estat espanyol. Els tractats de comerç no s'aproven perquè hi ha interessos divergents que no impedeixen. L'Estat, mancat d'una orientació econòmica i víctima del centralisme (el règim més car), atorga sense cap mirament l'ajuda econòmica, no on cal més, sinó d'on és el ministre de més influència. És la política ideal del molt respectable don Emiliانو Iglesias, que pot fer nombrosos favors als seus desinteressats protectors.

Per a la constitució de la societat econòmica, Catalunya topa sempre amb l'oposició de Castella. Al fonamental liberalisme català, al sentiment nostre de voler un Estat garantidor de la llibertat, s'oposa a Espanya l'esperit de la societat monàrquica, defensora d'integrar l'econòmic en el polític per tal de tenir a les mans la direcció material de l'Estat. L'estatisme econòmic de Castella ha estat un element de discòrdia per a Espanya; no sols en l'ordre econòmic s'ha volgut imposar l'uniformisme i els valors castellans, sinó en l'ordre polític i espiritual. El castellanisme no ha estat un nacionalisme; ha estat una idea en marxa. Com a geni polític Castella ha cregut el seu deure fer triomfar la idea i aixafar al seu pas la florida del divers, de l'espontani, que és la font de la vida i la seva necessitat.

Per a Castella no ha existit mai l'home concret. El misticisme—quan no és genial—produeix el fanàtic. El duc d'Alba esclafarà amb la seva espasa pobles enters, però Bèlgica serà catòlica.

Catalunya havia de sentir que la República feia possible la creació d'aquest ordre federatiu econòmic-polític. Per això la seva política havia d'ésser la lluita contra els valors monàrquico-castellans. Llavors era el moment de convertir la política en aquella *ars magna*, en aquella lluita subtil en què tots els esforços nacionals s'atermen i s'eixamplen al contacte amb l'adversari.

Interiorment, l'autonomia no havia d'ésser aquest apilonament de reglaments que se'n deien reformes o justícia social. A Catalunya li calia descobrir de nou el joc real de les forces de la nació, ajustar la democràcia a les forces econòmiques, als valors espirituals en presència i deduir-ne un equilibri. A un Parlament espanyol no calia oposar aquesta amant tan cara, tan poc amant i tan sumptuosa que era el nostre Parlament. No calia considerar el règim elec-

Els Dijous — Blancs

CARTA DE MALLORCA

«...Naturalment ja estava previngut contra prospectes i guies. Es per això que tots els munts de paperassa turística no han pogut evitar que badallés a les Coves i que Formentor m'esbalordís discretament, només. Igual per a la propaganda literària. He oblidat que Costa ve de Carducci i Alcover de Leopardi. Es per força que aquest últim número de La Nostra Terra dedicat a Ramon Llull m'ha hagut de semblar una llaua gris, im potable. L'ambient de la Ciutat és talment com em deies, a bastament acapellanat. I ara més que mai. Ja saps que l'Ajuntament ha estat destituït. Ho trobo oportunitat. Socialistes i anarquistes, com pertot arreu, no deixaven en situació gaire lluida els cabals del comú. Feien molta política i poca administració. L'Ajuntament que ha estat anomenat suava serà ben altra cosa. Lerroux és ja ciutadà d'honor. Les seves hosts palmesanes són dirigides per autèntics gentlemens.

«Palma és quelcom a descobrir. Hi ha sobretot una sèrie de convents, fatxades amb Verges turmentades, amb set espases fins al més enllà dels ulls i del gest, endrapades en tempestats de teles i, a sota, uns sants contrareforma, encasullats, eucarístics. Tot això no ho coneix encara la Cambra hotelera, definidora dels interessos ciutadans, i que duri! Hi ha també tot de carrerons amb campanars a baix de tot, poc bombejats. Al Terreno, tot un barri nou, blanc, i semi-funcional que des del port ja molt bonic.

«Corydon... Passat de moda ja, encara, estralls entre la petita colònia anglo-alemanya. Els sucs més elegants també i l'embricac és més que de bon to, vulgar ja. Tòxics a tot arreu, clubs privadíssims, autos particulars amb matricules babelitzades acaben el quadro. No hi manquen la donzella i la vidua que cerquen l'aventura que serà recordada més tard a Edinburgh o a Filadèlfia. Saps aquell capítol final de l'Ulysses de Joyce? Dissortadament per a elles a Mallorca no es comú encara el donzell atàctic ni són massa els que es dutxin cada dia. Les excepcions, aprofitadíssimes.

«El port — i tu saps que sempre m'és un paisatge amic — està rebentat. A sota de la Seu un ferrocarril de mercaderies, un túnel. L'indret, abans nobilíssim, embrotat. Només a un reconet del port, uel Mollet, he pogut trobar el veritable encant del mar presoner: pescadors, mestres d'aixa, drasanes i una peixateria amb violentes electricitats sobre les taules de pedra, blanques, fredes de mort i de marbre.»

«El camp és també una descoberta. La plana més que res. Els *uforniguers* de Mallorca, sota els ametllers nus d'octubre, tenen, fumejants, perfums extraordinaris. I, encara, aquesta intensa presència del mar a tot arreu, immediat i ben Cimetière marin.

«Dues lectures importants a remarcar: Les poesies castellanes de Costa editades per Amengual i Muntaner a finals de segle. Hi he trobat una visió de Roma deliciosa. L'altre llibre: Rondays de rondays, de comentaments del XIX. Editat per Miquel i Planas. És el més fantàstic dipòsit de dialecte existent. Sabors i una mica difícil. He vist també molts gravats romàntics. El llibre de Furió, els Parcerissa. He comprat — baratíssimes — edicions franceses bones de vers. XVIII i XIX.

«I et porto un bou de fang de Sineu, blanc, vermell i verd, amb dos xutets, moderníssim, obra de mans pàgeses...» — B. R. P.

FERMÍ VERGES

MIRADOR INDISCRET

El local i les opinions del Sr. Cirera i Voltà

Sobre paper amb capçalera del secretariat general d'Acció Popular Catalana, amb adreça, número de telèfon i d'apartat de correus, hem rebut aquestes ratlles:

«Barcelona, 19 novembre 1934.
«Sr. Director de MIRADOR — Ciutat.
«Molt Sr. meu: Li agrairia es servis insertar en el periòdic de la seva digna direcció, l'adjunta rectificació. Donant-li les gràcies per endavant, queda de V. affm. S. S. — A. Bruguera.»

La rectificació diu:
«El bon sentit del lector s'haurà donat compte després de la descripció que fa de l'estatge social i de les observacions espontànies del reporter, que l'interviu publicat al MIRADOR de 17 Novembre 1934, no s'ajusta a la realitat dels fets, puix resulta completament tendenciosos.

«Ho fem constar a petició de l'interviuat Sr. Cirera i Voltà.»

Pel que fa a MIRADOR, hem de trobar d'unes pretensions desorbitades que el senyor Cirera i Voltà faci suposicions sobre el bon sentit dels nostres lectors, amb el qual creu trobar-se tan identificat que parla—i ens vol fer parlar—emparant-se en ell.

Pel que fa a l'autor de l'interviu, el nostre company Fermí Vergés, al qual hem comunicat els documents abans transcrits, ens ha lliurat les següents ratlles:

«Estranyem l'aclaració que el senyor Cirera i Voltà fa a propòsit de la descripció de l'estatge social. No solament no hi sabem veure cap caire tendenciosos, sinó que ens va semblar que l'esperit de la gent que organitza la Ceda a Catalunya requerirà que ens n'ocupem extensament un altre dia.»

Observem, finalment, que la queixa del líder de l'A. P. C. només és motivada per la descripció del local, punt, cal dir-ho, d'escassa importància. Per tant, doncs, l'interviu publicat en el nostre número anterior reproduïa fidelment les opinions del senyor Cirera i Voltà.

Que Déu les hi conservi i les hi augmenti.

Els homònims

L'ex-regidor radical senyor Tomás Burull, uel Moro de la Barba com li diuen el seus ex-electors de Sant Martí, ha estat víctima d'una baixa maniobra per part d'un seu homònim.

Els diaris de fa uns dies publicaven la notícia que un tal Tomás Borrull llança certs crits a l'acte d'obertura de l'exposició d'art del Palau Nacional, mentre parlava S. E. el ministre del Treball. Els diaris afegien que l'interfecte, que fou detingut, tenia pertorbades les facultats mentals.

Aquell dia — el dia que els diaris donaven la dita nova — el telèfon del bon ex-regidor radical no parà de funcionar. Però fou molt difícil de poder parlar al seu propietari, puix que a les onze del matí encara dormia... i, a la tarda, no foren contestats els requeriments telefònics, talment com si s'hagués espantat l'aparell.

Qüestió de punts

La J. A. P. ha «fet» un número de la Rifa de Nadal, que és el 30,023, les apuntacions de pesseta del qual són venudes a cinc rals. Això, que és explicable per la destinació benèfica del plus, no té res de particular, però el bo són els dinou punts impresos al dors, entre els quals n'hi ha de tan nazis com el de «Los jefes nunca se equivocan», «Guerra a la lucha de clases», «Presente y adelante», etc.

«No sé por qué tienen que ser diez y nueve y no veinte, esos puntos!» — exclamà un senyor tot reposat.

«Toma, es igual que se lo hubieran pre-

guntado a Wilson por sus catorce! — respóngue un jap.
«A cualquier cosa llama cocido mi patria!» — conclougué l'escèptic.

Mediatització eficaç

Sembla que la venda de les apuntacions susdites té una acceptació tan considerable que ha sorprès la mateixa empresa. L'esquer, però, no deixa de tenir gràcia: en oïrr-les, les intermediàries advertixen:
«Gozan de una bendición especial del Jeje...»

Massa serietat

Són algunes les senyores que han decidit canviar d'estatge polític. Entre elles uns quantes de la Peña Blanca que, en saber que allò del pis del carrer de la Diputació anava de veres, han cuitat a donar-se d'alta.

Junt amb llur persona, hi aportaren, com és molt posat en raó, llur tarannà tabolístic, però al primer intent de moure barilla, el secretari de la novella entitat els parà els peus:

«Habrá de perdonarme las damas, pero aquí no se permiten las algarabias de los otros centros políticos...»

«¡Jesús, pues nos vamos a morir de jaqueca!» — prorromperen, a cor, les novates.

Val més una encasada

Per tal de fer-se passar el mal gust de boca produït per tantes contrarietats, En Cambó invita sovint, a la seva taula, destacades persones de l'alta societat barcelonina que li conten *potins* a desdir.

L'altre dia, en acabar-se l'apat, una senyoreta s'afenturà a interrogar el líder sobre política i aquest s'excusà, com si apartés una mala visió, amb una cara de tres Déus:

«Aquestes postres, no!»

Les comparacions són odioses, però de vegades exactes

La violínia Kazanova i els seus tzigans desvetllen gran entusiasme entre el públic heterogeni i barrejat de te de diumenge al Ritz.

Però no tothom, literalment tothom, està tan engrescat. L'ogüerem recollir aquesta observació sobre l'espectacular violínia:

«Què vols que et digui. Aquesta dona és l'Estelrich del violí.»

Una sort

Ha sortit, entre nosatres, una nova recitadora, que firma — per dir-ho així — Màrcia, i diumenge va donar un recital al teatre Barcelona.

El programa començava amb el poema de Kábindramath Iagore, traduït per la muller de Juan Ramón Jiménez, *Toma otra vez tu dinero*.

El públic, per sort, no s'ho va pendre al peu de la lletra.

Intel·lectualisme pur

Poc abans dels fets d'octubre, sortia una revista que es titulava *revolucionària*. Hi col·laborava el sistemàtic Esclasan.

Una de les seves dèries era la denigració de Prat de la Riba. En la seva opinió, era una miloca. Una altra ocasió li deia patum, i feia extensiu el qualificatiu a Puig i Cadatalch.

Però ara, aquest que sempre s'anomena *intel·lectual pur*, no té prou boca per a entonar lloances a Prat de la Riba i a Cambó.

Naturalment, l'Intel·lectual Esclasan ara no és col·laborador de *La Ciutat* i va reparar unes gasetilles als diaris — que no ha publicat a penes cap—donant-ne compte. Però no explicava pas per quins motius no col·laborava en l'esmentat diari.

Qui sap si el veurem aviat escrivint a *La Veu* «com un vulgar Brunet qualsevulla», que escrivia ell no fa gaires setmanes.

La nit al ras

La nit de referència fou la del 6 al 7 d'octubre, i el fet ocorregué en un poble immediat a Barcelona.

Cap propietari no dormí a casa, de por dels rabassaires.

Cap rabassaire no es quedà, tampoc, a casa seva, de por de veure's obligat a venir a Barcelona.

I per les eres i pel bosc, tot eren ombres enemigues, receloses i tan esporuguides les unes com les altres.

Tanmateix era massa

Un diari català publicà un retrat d'En Cabré, primer actor del Teatre Pompeia, de Gràcia, que tenia una gran semblança amb Ramon Surinyach Senties.

En obrir el full i pendre l'actor pel famós financer, assessor, borsista i escriptor, un ateneïsta per poc que es desmaïa:

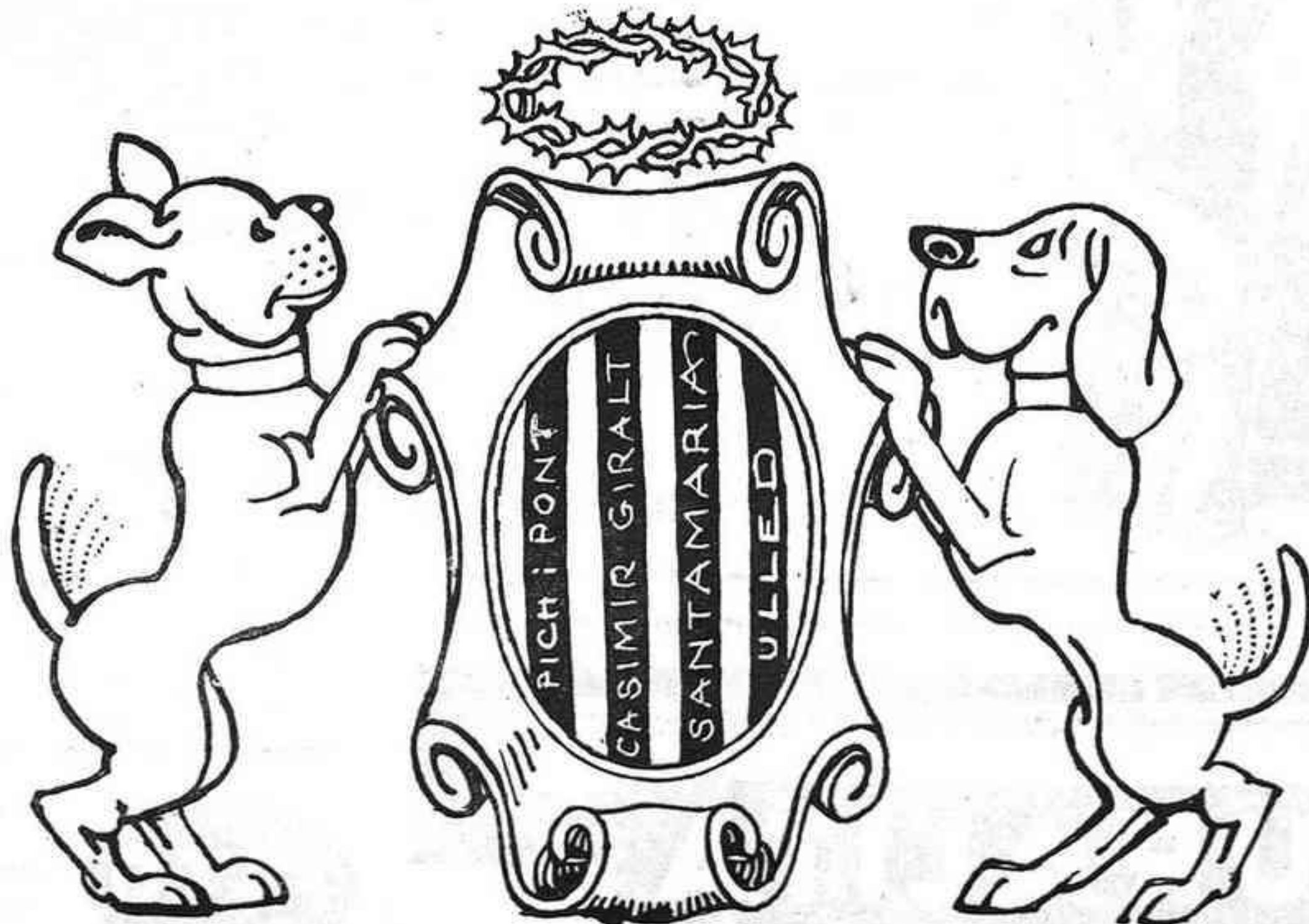
«Còmic, també?»

La nostra gent terrible

Un novel·lista català que cultivava moderadament relacions heterogènies amb la lícita finalitat de recollir observacions, passava no fa gaire, per un poblet perdut pròxim a la levítica ciutat de Vic, amb un jove d'idees exaltades.

Naturalment, la conversa arrenca deis fets d'octubre.

«S'han de tirar a terra les esglésies, no deixar-ne pedra sobre pedra. La religió és una cosa inútil que s'ha de abolir...»

PROJECTE HERÀLDIC

A la pàgina 5:
El cardenal Gasparri, per Tiggis.

A la pàgina 6:
L'apoteosi de Kant, per Francesc Pujols.

Hi ha presoners espanyols al Marroc?

EL DIÀLEG AMB BEN YAMIN (1)

No em puc sostreure al desig de reproduir el diàleg amb Ben Yamin, prescindint però de la barreja de paraules àrabs, catalanes i espanyoles que feia el marrec catalano-marroquí.

—Digues, Ben Yamin. Saps alguna cosa de Catalunya, d'Espanya? D'aquest país que no has vist mai, però les costes del qual albiras de Tànger estant?

—Que és el país més bonic del món, se-

torno a la cabila amb els encàrrecs que m'ha fet el pare. Hi ha vegades que tiro una carta, o unes quantes, amb destí a Espanya.

—Cartes del teu pare?

—Del meu pare i d'altres que estan com ell.

—I com és que a Espanya no arriba cap carta d'aquestes?

—Què voleu que en sàpiga, jo? El que us puc assegurar és que de cartes d'aquestes n'he tirades més de cinquanta.

—A on són dirigides aquestes cartes? A Catalunya totes?

—No. La major part, a Andalusia. Veieu—diu, assenyant cap a Càdiç, estumat al lluny, a penes visible entre la boira—allò és Andalusia.

—Quants espanyols hi ha en la teva cabila, ho saps?

—De vegades, sis o set.

—De vegades?

—Sí, perquè no estan mai fixos en un mateix lloc. El pare sí que hi està, perquè la mare és de la cabila on vivim.

—Saps si mai heu tingut contacte amb espanyols, o si el govern s'ha preocupat de vosaltres per a retornar-vos a Espanya?

—Sí, senyor. Una vegada ens varen tenir tancats dintre una casa sense deixar-nos sortir, i per una finestreta ens van ensenyar a uns senyors que eren espanyols i diu que ens venien a buscar.

—I per què no se us van endur, doncs?

—Perquè el cap de la cabila té por. Diu que no es fia de les promeses de pau.

—I per què no fugiu?

—A la cabila hi ha dos germanets meus més petits que jo. Quan el pare surt, jo em quedo amb ells. Quan jo me'n vaig, s'hi queda el meu pare. No podem sortir mai tots junts.

—I d'amagat, no us podríeu escapar?

—Qui sap! El pare diu que alguna nit ens cridarà i que aleshores caldrà seguir-lo sense preguntar on anem. Potser aquella nit ens escaparem...

Calgué acomiadar-nos del simpàtic marrec. Es feia tard i Ben Yamin havia de fer deu hores de camí per arribar a la seva cabila. Es carrega la farina de blat de moro, un feix de canem i algunes altres coses que ha comprat, i l'acompanyem cosa de mig quilòmetre.

Volem que ens fes de guia per si un dia podem anar a retrobar la cabila on viuen el seu pare i altres espanyols. Però el marrec té por, una por que li han imbuït referent a tot el que és relaciona amb el seu estat i el del seu pare.

Com que ens hem sabut guanyar la seva confiança, ens dibuixa un pla rudimentari. Encara ens queden uns dies abans d'haver de tornar a la Península. Sabem que hi ha més presoners que el gironí amb el qual hem pogut parlar.

ALTRA VOLTA A L'INTERIOR

El carrilet que surt de Tànger és de via estreta, semblant a aquells ferrocarrils secundaris de Girona i de l'Empordà.

Abans d'arribar a l'estació, ja saltem a terra, sense cap perill; baixar allà on el tren s'atura ens deixaria massa lluny del nostre punt de partida vers la cabila misteriosa.

Volem endinsar-nos més en el problema que nosaltres mateixos ens hem plantejat. Per esperit d'aventura i per filantropia, tenim ganes de descobrir el vel que tapa tot el referent a l'existència de presoners espanyols al Marroc, aspecte dolorós de la tradicional deixadesa ibèrica.

Les portes de Xauen

gons diu el meu pare, i que els meus paisans són gairebé tots amics dels moros.

—Què fa el teu pare al territori on està internat?

—Fa del seu ofici, mestre de cases. Quasi

Al peu d'un minaret

totes les cases grans del nostre poblat les ha fetes ell.

—I la teva mare i tu, què feu?

—La meua mare treballa al camp i jo baixo, una vegada per setmana i de vegades dues, a Tànger, i allí, al Zoco Gran, veng les mercaderies que he portat. Després

El novel·lista, atent a la peroració abranda del jove llibertari, ensopaga.
—Sant Antoni! — exclamà el seu company de passeig.

«Diplomanes» espanyoles

Espanya es preparava per a la reelecció en el Consell de la Societat de Nacions. —Feu una llista de països susceptibles de votar en favor nostre—demana el ministre.

El cap de secció fa la llista. Hi havia, entre els països, el Japó. Un alt empleat del ministeri la troba conforme. La sotmetem al ministre, i també la troba conforme. La comuniquen al plenipotenciari espanyol al Japó, i no solament la troba conforme, sinó que fa les gestions prop del ministeri japonès d'Afers estrangers perquè el seu país voti a favor d'Espanya.

—Però si fa una pila de temps que Japó és fora de la Societat de les Nacions! — exclama estranyat el ministre japonès.
La diplomàcia espanyola no va apuntar-se un èxit, que diguéssim.

El sopar del F. C. Barcelona

La setmana passada, al saló de festes de l'Orient es celebrà el sopar d'homenatge als jugadors del F. C. Barcelona guanyadors del campionat català d'enguany i a l'ex-defensor dels colors blau-grana, el popular Paulí Alcántara. A l'hora dels parlaments el senyor Sala cuità a cedir la paraula al senyor Sunyol i aquest féu el mateix amb el senyor Masterrer, el qual, amb ànim d'enllestir tan inesperades filigranes, s'aixecà a parlar.

—Quina manera d'anar-se'l passant de l'un a l'altre! Es veu que aquesta gent han confós el discurs amb la plateta de la mantega—comentava un entusiasta comensal.

Finalment, però, el senyor Esteve Sala, president del club, s'aixecà a parlar fent gala d'un lèxic amarat de la més profunda conllevancia: demanin de desde luego i de al fin y al cabo i d'altres castellanismes més pujats de to.

Un murri d'aquells que concorren a tots els sopars s'ho explicava a la seva manera: —Veuureu, havent-hi estat de guerra...

El discurs del senyor Sala fou el clàssic discurs de l'home que ha de parlar perquè no té pas altre remei.

—El clàssic discurs del senyor Esteve—deia un.

—...Del senyor Esteve Sala, deus voler dir—cuità a arrodonir un altre.

Els socis del Barcelona acudiren en un nombre ben limitat a aquest sopar; no n'hauríeu comptat pas gaires més d'un centenar.

—Ni que s'hagués tractat d'un sopar de rabassaires...—deia un soci del club a la sortida.

Un altre dels directius, a l'hora dels inevitables discursos, va teixir filigranes oratòries com la següent:

—El Barcelona, és veritat que encara no ha arribat a la perfecció; té algun lunar, que fa que l'opinió pública no s'hi hagi entregat, però hem de dir que està a punt de caure...

Els assistents a l'acte varen quedar molt satisfets.

Un llibre...

Aquests dies — millor dit l'any que ve, perquè el volum diu editat l'any 1935 — ha aparegut un llibre intitulat *Pensamientos cristianos sobre la vida sexual* traduït de l'alemany pel senyor Salvador Pedragosa.

Fullejant-lo, hi hem trobat conceptes que la nostra pudorosa ploma es resisteix a reproduir. Per exemple, referent-se als infants que cal educar, diu, per no anomenar les coses per llur nom, que *no debes jugar con esto que ahora yo cubro con la mano*. S'hi donen una sèrie inacabable de consells a la joventut sobre les coses que no es poden fer, fins al punt de fer-nos pensar en aquell malalt que, de tantes prohibicions mèdiques com li eren ordenades, va preguntar al metge si valia la pena de viure.

Encara que, per altra banda, hom pensa si el dit llibre té la mateixa intenció del conte *Consells a les nenes petites* de l'humorista Mark Twain, que, tot dient-los allò que no havien de fer a l'escola, els ensenyava precisament tot allò que podien fer. Aquest pensament metafísic, però, s'esvaeix *ipso facto* quan hom s'adona que el llibre està autoritzat per la censura eclesiàstica.

...i un traductor

Salvador Pedragosa, el traductor del damunt dit llibre, és un jove advocat i ateneïsta empedernit. Tothora, matí, tarda i nit, hom el troba a les penyes de l'Ateneu, sempre somrient, sempre gai, sempre eufòric.

Té força gràcia a explicar anècdotes, contes, àdhuc a parlar de política. Es fa escoltar sempre amb gust...

Té força gràcia, sobretot, el traductor de *Pensamientos cristianos sobre la vida sexual*, llibre passat per la censura eclesiàstica, a explicar acudits equivocs i històries d'un bell color verd gràcil i suggestiu.

La raça ària

Al carrer de Fontanella, des de fa algunes setmanes, s'ha obert un establiment (reclam dessinteressat) que ostenta el títol: *Mantequerías Arias*.

Un refugiament alemany ens ha sostingut seriament que hi ha nazis que hi acuden amb aquella bona fe.

Francament, però, dubtem de l'èxit. Orientar-se a través d'aquell laberint de muntanyes i barrancs no és pas gens fàcil. D'altra banda, tot el que té de bona intenció el pla traçat per Ben Yamin, ho té també de defectuós.

Massa concis, cal fer un enorme esforç d'imaginació per a interpretar-lo. Les seves proporcions són tan arbitràries, que els

Infants moros

càlculs de les hores de camí a fer d'un punt a l'altre ens surten tots esguerrats. Les hores de marxa per aquells camins de cabres s'allarguen desesperadorament, amb macadures als peus i dolor als turmells de tantes torçades...

INTERMEDI DE REFLEXIONS

Es impossible, ho creiem materialment impossible, que cap de les expedicions fetes al Marroc amb la comesa de trobar els pres-

Valentí Rodríguez

soners espanyols pugui tenir un èxit apreciable.

I ho reputem impossible perquè el moro, per raó del seu tarannà racial, viu a milions de quilòmetres de la nostra psicologia. El moro no vol saber res de qualsevulla gestió oficial ni oficiosa, del caràcter que sigui, humanitària, comercial o científica.

Si nosaltres, simples particulars que ens hem llançat a una aventura pel gust de córrer-la, hem arribat a poder parlar amb algun presoner espanyol, i fins, com més endavant sabrà el lector, veure'n una desena més i conèixer l'existència de molts altres, que alguns informadors fan arribar fins a prop de tres-cents, ha estat justament perquè la nostra missió ha estat merament particular, sense caràcter oficial, ni oficis tan sois.

Ha estat, per dir-ho breument, una iniciativa presa i realitzada en un rampell de romanticisme.

El Marroc és una xarxa enredada de confidentes. Si haguéssim portat a cap la nostra comesa amb el mínim ajut oficial, no ens hauria servit de res el més gran sigil amb què haguéssim actuat. Pertot ens hauria precedit la confiança i no hauríem pogut obtenir el més petit detall.

Per això i per res més han fracassat i fracassaran totes les gestions que es facin. Potser, també, si la darrera expedició que va anar al Marroc amb el fi d'escatir l'existència o inexistència de presoners, hagués aconseguit de veure'ls, és gairebé segur que no n'hauria pas tornat.

***

De fet, i crec que amb el següent article quedarà palesat, al Marroc hi ha presoners espanyols.

Asssegurem que nosaltres, el meu company Valentí Rodríguez i el signant d'aquestes ratlles, els hem vist.

FRANCESC OLIVA

(*) Vegi's MIRADOR, números 289, 291, 295 i 299.

(1) Fou per una errada merament tipogràfica que aquest nom aparegué escrit Ben Jamin en l'article anterior.

LAPERITIV

La paradoxa del fi de segle. — Vivim dins d'una onada d'entendiment pel fi de segle. Aquest entendiment va començar a França, entre els artistes i els literats més d'avantguarda. Primer fou en les revistes més intransigents que hom veia reproduir les cotilles, els barrets i les ligacames d'ara fa trenta-cinc anys, amb una barreja d'humor i de malsana curiositat. Després les publicacions més normals i de més tiratge començaren a fer honor a aquella moda i a aquella galanteria aguantades per l'acer, la ballena i la ploma d'austruç. Aquest enllepiment retrospectiu va fer adeptes en els cineastes d'avantguarda, després en els cineastes comercials i de França va passar a Amèrica, on ha trobat tot el diner, tota la tècnica i la selecció d'actors al servei del clima de fi de segle. A Amèrica, les visions del 900 i del 800 es dosificaren al principi amb una certa avarícia, després s'han anat prodigant, i aquestes dues darreres temporades, són molts els films—excel·lents alguns d'ells—que hem vist vestits amb la moda de fi de segle, i si més no, en molts films que van a parar a l'època actual, comencen amb una visió retrospectiva que produeix admiracions i somriures.

Però el que passa és una cosa: malgrat haver trobat tipus extraordinaris, com per exemple, Mae West, en la seva creació de Lady Lou, i malgrat afinar la sensació d'ambient amb una tècnica fortíssima, a mi aquestes visions retrospectives del moment sempre m'han fet l'efecte d'un ball de distresses.

Es a dir, encara que avui dia hi hagi actors i actrius que arriben i passen de la seixantena i que han viscut amb tota l'esplendor les modes i els costums de fi de segle, aquests mateixos actors i els joves al·lisonats per ells mateixos, quan es tracta de crear un ambient de trenta o quaranta anys enrera, queden tan actors disfressats, com quan volen evocar l'època romàntica, o el segle XVIII o l'edat de pedra. I no és que falli un detall, que per molt acurada que sigui la direcció artística sempre en falla algun, no és que la indumentària que duen les dones no sigui d'una autèntica impecable, no és res d'això, el que passa en aquestes visions retrospectives és que hi manca l'aire. Cada època té un aire determinat, fins el paisatge, fins les roques immutables són diferents d'una època a l'altra. Això sembla una fantasia, però és autèntic, perquè el paisatge participa de l'element moral que hi ha en la nostra mirada, i el paisatge, per nosaltres, existeix en la nostra manera de veure'l i de sentir-lo, i aquesta manera és un fruit de la sensibilitat, de la mentalitat i de la moral de cada època.

Dones bé, l'aire d'una època passada és impossible de refer o de recrear, o d'evocar amb una absoluta fidelitat, i quan s'intenta aquesta evocació es cau amb més o menys traça dins de la trampa del quadro històric. Aquells quadros històrics que estaven tan de moda al segle passat i que avui dia tothom procura penjar ben alts perquè no es vegin, o, si pot ésser, treure-se'ls de sobre.

A mesura que anem veient evocacions del fi de segle, ens anem familiaritzant amb la visió, perd la gràcia de la novetat, i arriba a produir-nos un efecte de cansament. La disfressa ens resulta incòmoda; és impossible que una noia d'avui dia amb polisson, amb màniga de pernil o amb cotilla torturadora ens doni cap sensació de realitat ni de somni agradable. La noia d'avui dia menja, dorm, respira i es passeja d'una manera completament distinta d'aquella noia de les faldilles llargues, del cos cenyit i la màniga de pernil; la seva vida moral no té res a veure amb la vida moral de fi de segle; per molt que assagi moviments arbitraris i poses adequades al vestit anacrònic, li serà impossible de viure l'aire autèntic del vestit que duu.

Es per això que aquests films retrospectius poden obeir a una curiositat i poden ésser un encert en limitats casos, però l'abús, a més a més d'èsser inútil, resulta pesat. Nosaltres posem molts gravats i moltes fotografies del fi de segle, d'una gràcia incalculable. Cap dona d'avui dia, per molt bé que es distressi, no podrà produir aquella gràcia. No fa gaire estona que tenia a les meves mans un àlbum del 1900, ple d'escenes de platja i d'escenes íntimes entre tranquil·les i picants. Es un àlbum perfecte, tota la galanteria i la malícia de l'època exulten en una forma infantil i exagerada. Probablement aquest àlbum era destinat a jeure en una avantlletja de solters troneres o de casats esmunyidissos, i potser el tenia damunt la taula d'un salónet esgarrifosament capitoné de setí groc alguna dama elegant de fama més o menys suspecta. Les escenes de platja, de pesca, de cacera, de te i d'alcova, i les fantasies primaverals i tardorals que es reproduïen en l'àlbum, evocaven tot el perfum íntegre del 1900, tot aquell aire que inútilment s'intenten a reproduir els millors cineastes americans.

Perquè aquestes coses, les més grotesques, les més banals o les més innocents, tenen un imponderable de poesia, i aquest imponderable de poesia és precisament el que no poden donar les distresses o les reconstruccions, per acurades que siguin. Una noia de l'època que vivim té, precisament, l'imponderable poètic de l'època que vivim i per molt que es disfressi continuarà amb aquest imponderable poètic, per molts polissons i cotilles i mirinyacs que es posi; i naturalment que al polisson i al mirinyac no podrà donar-los aquella poesia que els pertoca, i de la qual ens resta un reflex en la pintura, en la poesia i en la novel·la de l'època del polisson i del mirinyac. Una actriu americana que vulgui fer viure, per exemple, una dansarina de Toulouse-Lautrec o de Degas, per molt hàbil que sigui, sempre resultarà una paradoxa, i potser no convé abusar massa d'aquestes paradoxes.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

CAPELLERIA de primer ordre TINTORERIA de qualitat

MASO

Rda. Universitat, 4 - Telèfon 19893
Es reben encàrrecs per telèfon
VAL per 10 per 100 de descompte

TUBS A PRESSIÓ URALITA

BARCELONA - PLAÇA D'ANTONI LOPEZ, 15 - TEL. 16556

EXIT EN LA MIDA CARBATES INARRUGABLS PUMES A BON PREU

FITO

JAUME I, 11
Telèfon 11655

EL CLASSICISME A FRANÇA

Les humanitats a l'Acadèmia

L'Acadèmia Francesa devia cobrir les tres vacants produïdes per la mort de l'abbé Brémont, Camille Jullian i el mariscal Lyauté.

Léon Bérard

sentada la seva candidatura: Joseph de Pesquidoux, Louis Gillet, Jacques Bainville i André Bellessort.

Per una sèrie d'atzars, la sessió celebrada per a fer la triple elecció ha resultat una completa exaltació de les humanitats.

El seient d'un humanista ideal — altra cosa no era l'esperit aguditzat de finor i sadollat de cultura del valoritzador de la mística i la poesia de la vella França — no fou concedit a cap dels que hi tenien pre-

gica de la valorització de les humanitats. L'any 1925 Léon Bérard publicava un volum sota el títol Au service de la pensée française.

Ni aquest llibre, ni el que hem esmentat abans, ni els discursos pronunciats a la Cambra, ni els informes emesos als tribunals—Léon Bérard és un dels advocats més eminents de França—ni els articles escadusseros inserits en publicacions de seny i de respecte com la Revue de Deux Mondes, no resulten bagatge intel·lectual suficient per a ésser elegit membre de l'Acadèmia francesa, davant de molts autors de llibres múltiples i bells que han de mirar de lluny el vestit verd i l'espasa dels immortals.

En elegir-lo, ja al primer torn de l'escriptura, com el successor de l'historiador eminent i original que era Camille Jullian, els acadèmics han volgut retre homenatge al defensor de la cultura clàssica, a l'exaltador de les humanitats.

Si l'humanisme era homenagejat no essent cobert el seient d'Henri Brémont; si les humanitats clàssiques eren fervorosament reverenciades amb l'elecció al primer escriptura de Léon Bérard, un altre humanisme, unes altres humanitats rebien el testimoni de respecte que mereixen en la persona del mariscal Franchet d'Espèrey.

Franchet d'Espèrey

La fotografia que acompanya aquest article en la qual l'illustre guerrer apareix conversant amb un targe i tuareg qualificat, resulta ben eloqüent.

Som ben lluny del guerrer tradicional de teatre i d'epopeia, aparatós i deshumanit-

zats a força d'estirament engolat i de reserva buida.

Ens trobem davant d'un home investit de la dignitat suprema en un país de tradició militar gloriosa el qual no té cap inconvenient a deixar-se retratar vestit d'una manera fluixa i descuidada, amb mocador de butxaca penjant sota la gorra, la guerrera desbotonada i els seus calçats amb espardenyes blanques tapades com les que porten molts botiguers en vacances i molts excursionistes inexperienceds.

L'home senzill, segur de si mateix, conscient que compta la seva persona en la història de la França contemporània.

Mirant a fora

Por del futur

A Alemanya han circulat massa profecies, massa horoscòps.

Frases d'autor

Adeline DUNDAY, d'origen anglès, debutà en 1876 a la Comédie Française i el 5 de maig de 1909 es retirava. Ara ha mort, ja oblidada del públic.

Una tesi de doctorat

El jove príncep Otto de Habsburg està a punt de prendre el grau de doctorat, a la Universitat de Brusselles.

Un campanar que creix

Totes les guies ho feien constar: el campanar de la catedral d'Ulm és el més alt d'Europa, la seva altura és de 161 metres.

El mal remei

Durant uns quants dies, un globus d'observació dels anomenats usalixes ha volat sobre París.

Garbuix legislatiu

Els ciutadans d'Alabama tenien ganes de linxar un negre que era a la presó i, per a salutar llur propòsit, el raplaren i se l'endugueren a Florida, on és permès el linxament.

Historieta alemanya

—Has sentit dir que Goering vol suïcidar-se?

Historieta soviètica

—Què t'ha semblat Amèrica — pregunta un rus a un altre que en torna.

RECORDS D'UNA FIGURA

El cardenal Gasparri

En la seva graciosa villa delle Terme, sobre les collines Appie, a Roma, ha mort el cardenal Pietro Gasparri, que de 1914 a 1930 fou secretari d'Estat de la Santa Seu, o sigui sota el pontificat del papa Della Chiesa — Benet XV — i del papa Ratti — Pius XI.

El cardenal Gasparri firmant el tractat de Latran

Qui vulgui, àdhuc segles a venir, consultar els annals històrics vaticans, hi trobarà en caràcters asseynats el nom de Gasparri.

de Pius IX i de Lleó XIII —, l'un astut i intrigant, l'altre intel·ligent i hàbil arranador de problemes diplomàtics, és el cardenal Gasparri el més ressortint en la política internacional de la Santa Seu.

Però el destí de Gasparri ha estat curiós, si no cruel, perquè serà especialment recordat als venidors per una política que ell no ha desenrotllat mai i que és contrària absolutament amb el seu caràcter i les seves conviccions: volem dir la política filofeixista o reaccionària.

Però aquest papa morí jove i plantat per tothom que, lliure de prejudicis, havia pogut apreciar les seves dot. I el cardenal arquebisbe de Milà en prengué la successió.

Només en 1914 es revifà l'activitat del Vaticà. Era els dies precedents a la guerra. Viatjà el que es diu a l'altra banda del Tiber, Pius XI hauria provat tots els mitjans de què disposava per a evitar-la; però, segons el comte Sforza, això és una llegenda, perquè el papa hauria aconsellat a Francesc Josep, a la intervenció del qual devia la fiara, de donar una severa lliçó als serbis...

El papa del temps de la guerra fou Benet XV, que tingué per secretari d'Estat el cardenal Pietro Gasparri.

Si a la cadira de Sant Pere hi ha hagut un pontífex clarividenc i desitjós de treure l'Església de l'ensopiment medieval en què vivia, aquest ha estat Benet XV.

Però no podem embrancar-nos en massa detalls. Només ens hem proposat de traçar una breu semblança del cardenal que acaba de morir i que tanta part ha pres en els recents esdeveniments vaticans.

Avui, però, la política de la Santa Seu és ben diferent de la de Benet XV, i no es vacilla a definir la repressió de Viena del passat febrer com una dolorosa necessitat!

ment humanitària i ben d'acord amb els principis de la religió catòlica.

L'acció diplomàtica de Gasparri tingué el seu veritable començament en 1918, amb la petició presentada perquè la Santa Seu fos admesa a la Conferència de la Pau.

No pot negar-se que una certa agrupació de països catòlics entorn de la Santa Seu es verificà en la postguerra. Aquest és un èxit de Gasparri que té la seva importància. Però el que per nosaltres és la seva obra mestra, és el reajustament entre França i el Vaticà, no sols diplomàtic — com és sabut, àdhuc les relacions diplomàtiques quedaren suspeses després de la marxa del nunci Maffi —, sinó també polític.

Fou també Gasparri el que aconsellà Pacelli — aleshores nunci a Berlín — d'afavorir la formació del bloc catòlic-socialdemòcrata per tal de donar a Alemanya un govern que pogués salvar el país, en harmonia amb la Constitució de Weimar.

Benet XV i el seu secretari d'Estat havien iniciat, a més a més, la difícil tasca de rejoinement de l'Església sota moltes formes, la principal de les quals era afavorir la creació de sindicats obrers i la formació de partits socials catòlics.

Es produïa la marcia su Roma, Víctor Manuel cedéix a la voluntat de Mussolini. I després d'un període de lluita no pas inculenta, hi ha persones que es posen a l'obra perquè Mussolini reprengui les negociacions que Nitti inicià amb la Santa Seu.

Com per casualitat, Mussolini i Gasparri es troben a casa del marquès Guglielmi. Les negociacions són represses. El duce posa com a primera condició que don Sturzo sigui allunyat d'Itàlia. Gasparri vacilla, no ho voldria; però Pius XI vol i ordena. Don Luigi Sturzo se'n va a Londres i el seu partit s'engrua. No manquen pas, però, escaramusses entre el Vaticà i el feixisme.

S'arriba al pacte de Latran. Gasparri vol que aquest aparegui com un acte estipulat entre la Santa Seu i el Quirinal, o sigui entre el papa i el rei, per tal d'evitar que es pugui creure que el feixisme ha influït en l'estipulació.

Vuit dies després de la conclusió de l'acord, i abans de la ratificació, sorgiren nous incidents entre catòlics i feixistes, i Mussolini, en un famós discurs a la Cambra, atacà durament l'Església pels seus orígens i la seva expansió. Noves polèmiques...

Però no podem embrancar-nos en massa detalls. Només ens hem proposat de traçar una breu semblança del cardenal que acaba de morir i que tanta part ha pres en els recents esdeveniments vaticans.

TABU EL PERFUM DELICIOS QUE MAI NO ACABA D'EVAPORAR-SE Dana I.A.

EL CINEMA

UN BON FILM

«Les quatre germanetes»

Little Women (llegeixi's *Les quatre germanetes*) és un film rigorosament excepcional. George Cukor, el director, ha aconseguit plenament el que es proposava, i així podem dir que, dintre del gènere, *Little Women* és una obra modelica, impecable. Una pel·lícula que renova, tot superant-la des del punt de vista tècnic, la millor tradició dels millors films de Mary Pickford. Inspirada en una novel·la del segle passat, *Les quatre filles del Dr. March*, de Louise Alcott, aquesta és una pel·lícula que aconse-

guix portar a una perfecció sorprenent un determinat tipus de film. És el film típicament color de rosa, ingenu, amarat de candor primari, de nobles i amables sentiments. I, miracle de l'art, tot i movent-se estrictament en aquest món tan uniteral, *Little Women* és un dels grans films de la present temporada.

Quatre noies. Cadascuna dins un perfil psicològic netament diferent. Quatre noies que són, en el film, Katharine Hepburn (Jo), Joan Bennet (Anny), Frances Dee (Meg) i Jean Parker (Beth). Aci, a propòsit dels personatges, no es pot parlar d'interpretació. Estem en una categoria superior. Aquestes noies no interpreten, no semblen jugar cap rol: el viuen, simplement, heus-ho aquí, tan justa és la sensació que aconsegueixen donar-vos de la realitat. Hi ha una coherència i fusió tan grans, que us costa de comprendre que aquelles quatre noies siguin, al cap i a la fi, quatre actrius amb una existència independent d'aquelles Jo, Meg, Anny i Beth. I és una de les delícies del film l'espectacle constant d'aquelles quatre figures femenines que van i vénen, salten i ballen, riuen i ploren, sempre emmarcades dins un ambient marítim adequat, que fa com si diguéssim harmonia amb elles. Tot plegat, ofert amb un sentit pejoratiu de la fotogènia, que es tradueix en unes qualitats fotogràfiques de gran seducció i amb un ritme d'elegant ductilitat, que es

«Les quatre germanetes»

grans. Gens inferior a una Mary Pickford o una Lillian Gish.

L'acció del film transcorre durant la guerra civil del Nord contra el Sud que dividia els Estats Units allà l'any 1864. El pare March és a la guerra. A la hisenda resten la mare amb les seves quatre filles. Tot el film es desenvolupa al redós d'aquesta llar. Solament al final, Jo marxa a la capital, on coneixerà un músic que tot cantant-li una melodia de Txaikowsky li dirà que l'estima. A desgrat d'aquesta unitat de lloc, de la verbola — que algun crític trobarà poc cinematogràfica — de les noies, el film es desenvolupa amb un moviment sempre sostingut, administrant adés la nota divertida, adés la nota sentimental, i marxant sempre amb aquella seguretat que caracteritza les obres clàssiques.

Es una de les sorpreses del món del cinema que una pel·lícula així ens arribi amb un nom desconegut, George Cukor. Una sorpresa ben agradable. La temença, i ben seriosa, és ara que en vista de l'èxit, els americans no ens administrin una sèrie de films d'aquest gènere. Ja sabem on ha anat a parar una Janet Gaynor per aquests camins. És justament un terreny aquest que cal petjar amb una prudència extrema, i solament assistit per aquell bon gust de que tant ha fet prova George Cukor és com se'n pot sortir d'una manera airosa, reeixint en un espectacle que té la virtut de plaure a tothom.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Per a doblar un film cal ésser poeta

Seguim tan enemics com sempre de l'odiós doblatge, de manera que només a títol informatiu reproduïm els paràgrafs següents, els quals no ens acaben de convèncer: «Els detectes i els avantatges del doblatge han donat lloc a nombroses discussions. Es ben cert que l'efecte dels films és força més gran quan són projectats en llur versió original. D'altra banda, els espectadors poden desitjar comprendre el diàleg, sense accontentar-se de la comprensió intuitiva dels gestos que fan els personatges.

»Sigui com sigui, des del moment que es decideix doblar un film, convé de realitzar la sincronització de manera que es conservi tant com sigui possible el caràcter del diàleg original.

»Desgraciadament, hom s'erra de mig a mig sobre la millor manera de transposar el text parlat en una llengua estrangera. Es procura seguir els moviments de la boca tal com es veuen a la pantalla, adaptant-hi paraules en la llengua de la traducció. És un treball llarg i pesat. Però el resultat no és mai convincent, i el nou diàleg queda sempre superposat, mentre que en d'altres films, on la sincronització potser no és tan exacta, la versió estrangera forma de vegades un tot amb el film.

»La idea de fer coincidir els moviments de la boca palesa una incomprensió de la naturalesa mateixa dels idiomes. Les llengües no difereixen pas únicament pels sons, sinó també pels gestos, per les actituds i per les entonacions. Una frase en una llengua pot correspondre a un silenci en una altra, una tirada de frases a una pausa, un arrencament d'espalltes a un devesall de paraules. Caldria pensar en aquestes correspondències primer que ocupar-se dels moviments de la boca. És massa ingenu creure que l'espectador atribueix realment unes veus als personatges que evolucionen a la pantalla.

»La versió estrangera d'un film ha d'ésser feta com la traducció d'un poema; no són pas les paraules el que cal traduir, sinó l'esperit de l'original.»

(Del Berliner Tageblatt.)

«Pau en la terra»

La Fox acostuma a bastir cada any una gran producció en la qual ofereix com si diguéssim un exponent, una *mise-en-scène*, de les capacitats materials de la companyia. Ja sabem quina col·lecció d'obres mestres aquesta productora ens ha ofert d'acord amb aquesta pauta. L'any passat va ésser *Calçada*, una pel·lícula de les que fan època.

Madeleine Carroll i Franchot Tone en «Pau en la terra»

Aquest any, John Ford s'ha encarregat de l'empresa. No hem de presentar aquí aquest director que és un dels veterans del cinema, un home que d'ençà del seu film *El cavall de ferro*, ocupa un lloc preeminent entre els directors americans. El seu film es titula *Pau en la Terra* i pot veure's avui al Tivoli.

Com ja fa preveure el títol i confirma el contingut de la pel·lícula, es tracta d'una obra ambiciosa. És una lloanca a l'esperit de família, base de la prosperitat moral de la societat i de la pau entre les nacions. No s'ha escatimat res per a donar al film l'envergadura que vol tenir. És sobretot una pel·lícula feta de cara a les multituds, fàcil d'impressionar. Intrínsecament, de totes maneres, John Ford no ha aconseguit infiltrar a la seva obra aquella vibració espiritual que és el que dona gruix a les pel·lícules i que animava de debò altres produccions anteriors d'ell. Tanmateix, *Pau en la terra*, en termes generals, és allò que en el camp cinematogràfic se'n diu una «superproducció».

«Or a la muntanya»

Encara un altre film d'alpinisme del doctor Arnold Fanck. Un bon film, això sí, on el valor documental i l'interès anecdòtic estan administrats amb una economia molt ben entesa. A desgrat de tractar-se d'un tema i d'un paisatge amb els quals s'ha fet tant i tan bo, tanmateix *Or a la muntanya* sosté l'interès sense decaure. Arnold Fanck és un poeta de les altures i de les tempestes, i a més a més un expert cineasta, especialitzat precisament en films de neu i de muntanyes.

Serà veritat?

El postor en escena Reinert torna d'Itàlia. Sembla que el públic italià xiula tots els films sense excepció.

Els que escolten explicar això a Reinert s'alegren de veure que el públic és tan combatiu. Sinó que Reinert afegeix:

—Els films menys xiulats són els que més s'acosten a la fórmula teatral.

Serà veritat que els llatins no tenim el sentit del cinema?

Per ara, certament, semblen haver-ho demostrat prou i massa.

NOVEL·LA I FILM

«La Nimfa constant»

Hom ha precisat ja tantes vegades quin havia d'ésser el concepte de la fidelitat del cinema a les obres literàries en les quals cerca una inspiració, que ja és obvi declarar que, mentre no traeixi l'esperit de l'original escrit, el film té una llibertat de transcripció, d'interpretació i àdhuc de síntesi, que fa impossible jutjar-lo amb el text del llibre a la mà i seguint plana per plana i imatge per imatge l'absoluta identitat de l'un amb l'altre.

Des del punt de vista de la fidelitat espí-

ritual al text i sobretot a l'atmosfera moral de la novel·la inspiradora, la versió sonora que ara ha fet la British-Gaumont de *La Nimfa Constant*, la famosa obra que feu famós el nom de Margaret Kennedy i que ha estat un dels èxits més grans de la literatura anglesa contemporània i ha meregut el honors de l'adaptació a l'escena i a la pantalla, i de la traducció a una pila d'idiomes (de la versió catalana en som responsables les Edicions Proa i jo, i aquest és el pretext que em permet de suplantir Josep Palau en la crítica de l'estrena d'aquesta setmana al Capitol), és prou fidel perquè ens mereixi el qualificatiu d'exemplar.

«La Nimfa constant»

quelles regles que mai no ha volgut acceptar.

Tessa i Paulina, les dues noies que ha recollit el pare de Florence, són a pensió. Se'n escapen i van a casa de Lewis. Reneix el clan dels bohemis enfront de la rigidesa de la muller. Reneix també, més perillós perquè és atiat per la gelosia de Florence, l'antic amor de Lewis i Tessa. Després d'una escena violenta entre marit i muller, ell decideix escapar-se: Tessa l'acompanyarà. Després del concert, fugen els dos cap a Brusselles. I allà, en una sòrdida cambra d'hotel, tot just arribats, un esforç de Tessa per obrir la finestra produeix la seva mort: el cor ha patit massa, darrerament, i es nega a seguir lluitant. L'epíleg que en la novel·la precisa la posició de Lewis i Florence és suprimit en el film.

Tots els que han llegit el llibre de Margaret Kennedy saben la importància que tenen els personatges episòdics. Irigorin, Birnbaum, Rober el criat, Linda la madrastra, Sanger, Antònia, són encarnats amb una gran fidelitat al text. El personatge de Florence és interpretat amb tota la rigidesa gelosa i incomprensiva que ha de tenir per Leonora Colbert, i és sorprenent de trobar en aquest Lewis brutal i desmarxat el Brian Aherne que feu l'escultor d'*El Cant dels Cants* de Marlene Dietrich. Victòria Hopper, en el seu paper de Tessa, té una delicadesa i un apassionament que caracteritzen perfectament aquella adolescent noble, acarada tan d'hora amb l'amor i vetlladora constant del seu afecte.

La Nimfa Constant és dirigida per Basil Dean. És un film molt llarg, que tanmateix no és fa mai pesat, fet amb una gran dignitat i amb una fotografia perfecta (recorem la transcripció del viatge darrer, com un desvariieg de Tessa); potser no arribarà al gran públic, però té un patetisme autèntic, gens espectacular i ha d'ésser vist amb una satisfacció positiva per tots els qui hagin llegit el llibre de Margaret Kennedy i per tots aquells que siguin sensibles a la qualitat dels films, encara que siguin sense *sex-appeal*, ni estrelles, ni *happy end*.

RAFAEL TASIS I MARCA

SI ÉS ELÈCTRIC I DEL VOSTRE AUTOMÒBIL

us el repararan aviat i bé, al

GADATGE ELÈCTRIC
CARRER MOIÀ, 618 (Arbuix i Diagonal)

FEMINA

Gran èxit de l'original superproducció

SIEMPRE VIVA.

(EVERGREEN)

JESSIE MATTHEWS

La dona que deturà la marxa del temps

Opereta de gran luxe. Últim èxit del gran CHARLIE B. COCHRAN a l'Adelphi Teatre de Londres

TIVOLI

UNA PEL·LÍCULA EXTRAORDINÀRIA

PAZ EN LA TIERRA

FOX

Per tema:
LA HUMANITAT

Per escenari:
EL MÓN

Un film per als homes de bona voluntat

ACTUALIDADES

RAMBLA de CATALUNYA 37-Tel. 11701

Continua de 3 tardes a 1 matinalada

SEIENT ÚNIC I PESSETA

NOTICIARI FOX MUNDIAL

EL MÓN ON VIVIM

«EL CAÑÓN DEL COLORADO»

«EL RITME D'UN PORT»

«CAPITALES DE ITALIA»

Documentals

«DESPACIO PERO SEGURO»

Dibux

Diumenge, Sessions infantils a les 11 i a les 3 i mitja

A les 6 especial numerada

ORO EN LA MONTAÑA

FILMS

L'epopeia de la més bella muntanya d'Europa

Director Arnold Fanck

Patrocina pel Centre Excursionista de Catalunya i la Secció de Cinema Amateur

GRAN ÈXIT

MARYLAND

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57 - Telèfon 79081

Secció contínua de 3 tardes a 1 matinalada

SEIENT; UNA PESSETA

Dilluns, a les 4, canvi de programa

Els senyors espectadors de les 3 podran veure, pel mateix preu, el programa d'estrena

CURIOSITATS MUNDIALS

Interessants reportatges U. F. A. (exclusiu)

EDUCACIÓ DEPORTIVA

Documental Paramount

ALADÍ. O LA LLANTIA MERAVELLOSA

Dibux en colors, de Liflms (2ª setmana)

NOTICIARI D'ACTUALITAT MUNDIAL

Segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL

D'AMSELFELD AL LLAC OCHRIDA

Paisatges i costums de la República

Un documental U. F. A.

EL TEATRE

LES ESTRENES

Carles Soldevila, *Valentina* (Coliseu Pompeia) — Lluís Elias, *Madame* (Poliorama)

De moment, pel que fa a l'activitat teatral catalana, aquesta temporada sembla que no ens podem pas queixar. Si no ens en descuidem cap, són cinc les companyies professionals que avui, més o menys normalment i en gèneres més o menys recomanables, són dalt llurs respectius escenaris treballant en català.

Quant al que de tota aquesta brotada pugui quedar per allà els volts de Nadal, no creiem prudent fer cap vaticini; serà molt millor deixar-ho a l'optimisme o al pes-

simisme de cada u, que ja curarà el temps de corroborar o contradir.

Fou dimecres de la setmana passada que assistírem a la inauguració de la temporada al Coliseu Pompeia per la companyia que dirigeix Avel·lí Artís. Ens hi va ésser present el drama de Carles Soldevila *Valentina*.

Aquest drama, com saben els nostres lectors, feia ja molt de temps que estava escrit. Per una sèrie d'anècdotes, ben representatives, per cert, de la idiosincrasia peculiar de la gent de teatre de tot arreu del món, no tenia pas gaires probabilitats de veure's representat. Suggestionat pel tema, d'una gran intensitat psicològica, i emprès pels seus personatges, que li reclamaven un desenvolupament més complet i una justificació de llur pròpia personalitat i llurs actes sota una abundor d'aspectes i una profunditat d'anàlisi que no els podia donar la seva sola existència com a actors del drama, mancats com estaven, endemés—tal com les coses anaven llavors—de veure's existir en escena, Soldevila en féu la interessant i delicada novel·la que sota el mateix nom de *Valentina* tots hem hagut de llegir i que va obtenir el Premi Joan Crexells 1933.

La *Valentina* estrenada suava a Gràcia és la primera incursió de Soldevila en els terrenys del drama. Aquella suavitat, aquella finor de la seva sàtira, sempre polida i ben agençada, clavant just al mig del cest els seus trets, aguts i feridors, però, no gens menys, amables, s'ha ben esborrat en aquesta nova fase de la producció del nostre autor, en la qual, des del començament a la fi, hom es troba embolicat en una inconfortabilitat moral i sentimental precisa i obsessiva, en un ambient impregnat de malestar, sense cap clarificació de tranquil·litat ni repòs.

Aquesta *Valentina* que defensa el seu mite — i de quina manera! — contra tot i contra tothom, és un personatge que porta

un llevat tràgic d'una veritable grandesa. Aquest llevat, però, no ha donat de si tot el que podia. Soldevila, amb prou talent per a crear-lo, per a animar-lo, per a fer-nos-el intel·ligible, l'ha deixat a mig per fer, no ens l'ha fet prou comprensible, no l'ha volgut de suficients elements per a donar a la seva manera d'ésser, a la seva manera d'obrar aquella sensació de simpatia, de raó i de fatalitat que l'haurien arrodonit i completat.

La subjecció als tres actes acostumats en què està dividit el drama ha obligat Soldevila a cremar les etapes i a passar per alt molts matisos que ens haurien pogut ésser més explicats. El refugi de *Valentina* en el seu mite i la seva agressió constant contra la realitat durant el primer acte, ens dona una impressió d'anormalitat que ens priva d'assimilar-nos-hi; el feble procés de motivació que es descabdella en el tercer no ens fa entrar tampoc en un corrent d'adhesió envers el seu determini. En canvi, tot el joc de sentiments i la vehemència cordial en què es desenvolupa tot el segon, el fan admirable. És portat amb una intel·ligència i una sensibilitat que no sabem comparar a les de cap altre autor català. El formidable patetisme de què està impregnat s'aguanta amb tota dignitat literària i sense perdre gens ni mica d'aquella culta civilitat característica de l'autor.

Ben encaixada tota la companyia; Enriqueta Torres interpreta el seu paper de *Livira Jofre*, en *Valentina* mostra gran entusiasme i sentiment. La direcció, segura. La presentació, més aviat mancada de recursos que luxosa.

El dissabte de la mateixa setmana ens fou presentada al Poliorama la comèdia *Madame*, de Lluís Elias. Aquesta comèdia havia estat estrenada, la primavera d'aquest any, al Centre Catalanista de Badalona per la benemèrita formació de Pujol-Fornaguera, amb un èxit remarkable.

Si èxit tingué *Madame* a Badalona, èxit ha tingut també a Barcelona. Lluís Elias, que amb aquesta comèdia epetà les seves activitats com a autor teatral, hi ha entrat amb el peu dret.

No hi ha vingut amb ambicions colossals ni amb problemes esgarrifosos, llaca dels autors novells i terror dels públics. Hi ha vingut, senzillament, amb una comèdia lleugera, mig sainet, a estones sentimental, a estones francament còmica, deseiada, portada amb gran desimboltura, amb una aguda intuïció de les reaccions de l'espectador, que l'autor sap encarrilar amb un tacte seguríssim, i fins amb aquelles quatre pinzellades de convencionalisme que només un comediògraf ben experimentat sap dosificar en la mida exacta.

Una anàlisi rigorosa potser ens portaria a trobar una mica gratuïta la paciència amb què *Madame* escolta les impertinències de la seva hostessa i, potser, també, un xic allargassades les escenes entre aquella i Albert, quan aquest li declara el seu amor, i la de l'acabament. Però això són pecats ben petits al costat de la gràcia, l'agilitat i l'interès amb què van fluint totes les altres escenes. I sobretot, el que ens ha agradat més és la naturalitat amb què parlen i viuen tots aquests personatges que ens presenta Lluís Elias, que ha sabut prescindir del llenguatge falsament literari a què tan atencions són molts dels nostres autors, quan no es rabegen en la bajaneria—o sincrònicament—i d'idees i vides estrabaldades. Els personatges d'Elias parlen i viuen, si fa no fa, com els nostres veïns i coneguts. De totes maneres, l'idioma podria ésser-hi una mica més castigat del que no és.

De la interpretació, portada excel·lentment per tot l'elenc, hem de remarcar amb un elogi fervent l'esplèndida caracterització i el treball intel·ligent d'Enric Lluell, que fa un senyor Grifell insuperable; justa i afínada Mercè Nicolau en el seu paper de *Madame*. La presentació, perfecta; el decorat, de Bosch-Roger, molt realista en el millor sentit de la paraula.

JOAN CORTES

Un llibre de Thétard sobre circ

Tinc davant meu un llibre admirable: *Coullisses et secrets du cirque* (1). L'he llegit d'un cop. Els llibreters podrien anunciar-lo amb una taxa que atorgués: «Apassionant com una novel·la».

L'aparició imminent d'aquest llibre m'havia estat advertida, el mes de setembre darrer, pel meu bon amic senyor Houcke, el cavallista.

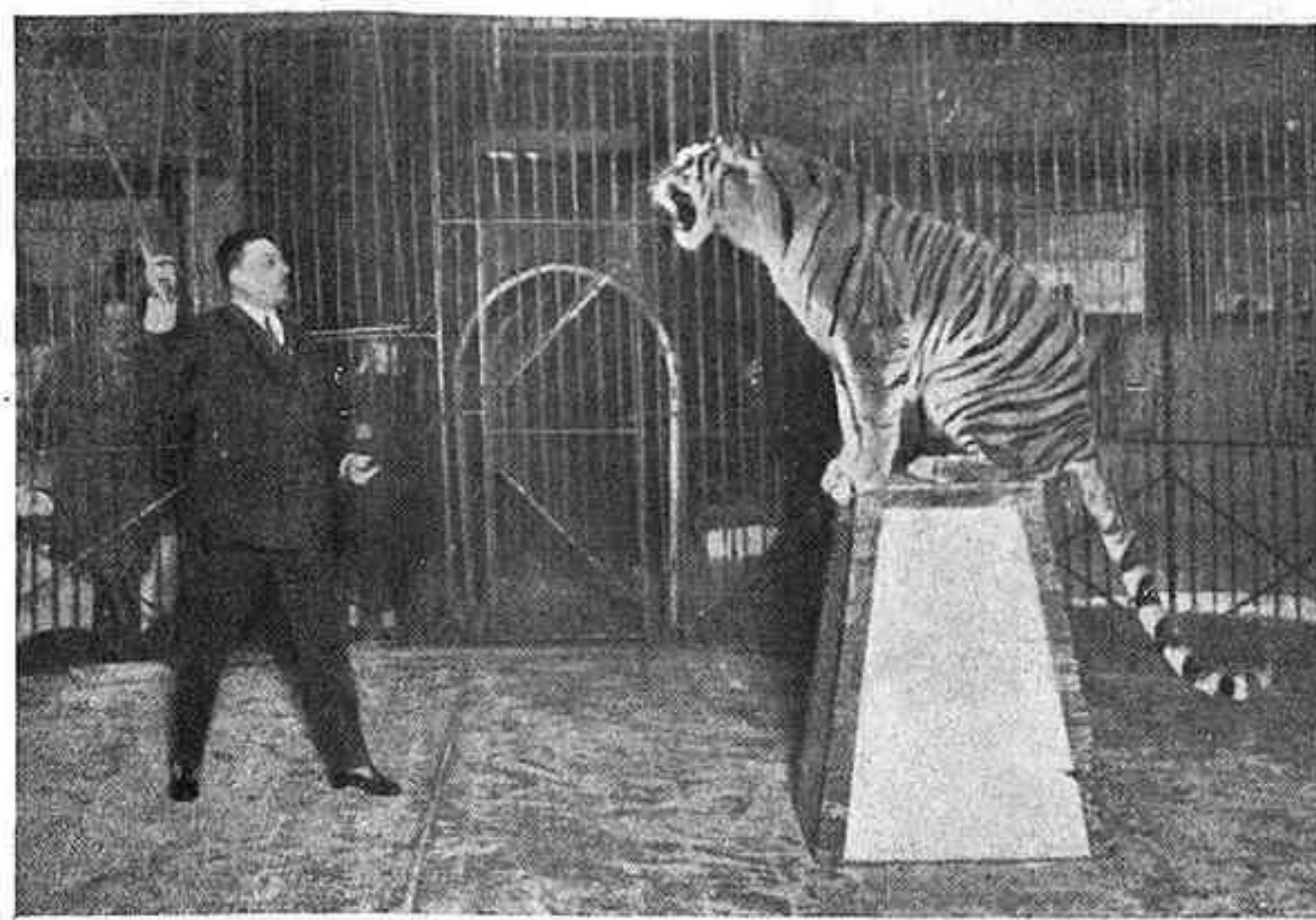
—Vos allez voir!

Des d'aleshores, l'esperava amb impaciència. Sentia atany per llegir-lo, no solament perquè el tema era per a mi d'una extraordinària suggestió, sino també perquè la competència i l'erudició del seu autor, Hen-

ri Thétard, augmentaven, sota tots els punts de vista, el seu interès.

Propis. Totes aquestes figures resulten interessants i simpàtiques.

Seguidament, presenta Henry Thétard els grans personatges de circ de la post-guerra. Heus ací Alfred Court (2), «fenomen de voluntat i tenacitat», l'existència aventurera del qual sedueix com la d'un heroi de llegenda. Heus ací els germans Amar, mosqueters del *chapiteau*; la fórmula d'Artagnan és la d'ells: «tots per a un, un per a tots». Heus ací el cerimoniós pare Bouglione, que netejava amb un mocador els ullals del lleó abans de ficar-li el cap a la boca. Heus ací aquest senyor alemany de Sarrasani (3), propietari del circ més gran de l'univers, sempre amb un peu a punt de pujar

Henry Thétard, domador de tigris

a l'avió i amb un telèfon penjat a l'orella; autoritari i senyor, Colette pogué dir d'ell que era «el darrer dels monarques absoluts».

Heus ací Bertram Mills, home de món, tot cavallerós i distingit, que alterna a Londres, on dirigeix el circ Olympia, amb la millor societat. Heus ací Ida Krone, veulant pels seus cavalls igual que si es tractés de fills seus... Cada un d'aquests personatges està descrit, en el llibre d'Henry Thétard, dintre de la seva atmosfera especial. L'evocació és, així, més exacta i més atraient.

Coullisses et secrets du cirque és un llibre de meravella, un llibre de somni.

Es un llibre real que us dona la sensació de transportar-vos fora de la realitat.

JOAN TOMAS

- (1) Editat per la casa Plon, de París, 15 francs.
(2) Molts lectors recordaran Alfred Court de quan vingué ací de director del Zoo-Circus.
(3) Sarrasani morí el 22 de setembre passat al Brasil.

PIRANDELLO Premi Nobel

Naturalment, a Itàlia ha causat satisfacció que l'Acadèmia d'Estocolm hagi concedit el Premi Nobel d'enguany al conegut dramaturg sicilià.

Però en els articles de la premsa italiana hom nota certa reticència. *La Stampa* de Torí ens fa saber que Grazia Deledda s'havia pronunciat contra la candidatura del seu compatriota. *Il Popolo d'Italia*, òrgan personal de Mussolini, només ha dedicat mitja columna al nou lloçat i ha estat el més tebi en l'entusiasme. Per ell, Pirandello és d'escriptor italià que, sobretot en aquests darrers anys, ha cridat l'atenció sobre la seva obra i provocat apassionades discussions en els ambients literaris de tot el món, i prou.

A la Itàlia feixista s'hauria volgut que l'alta distinció hagués recaigut sobre D'Annunzio, feixista de la primera hora.

Pirandello, en canvi... S'ha sotmès al règim, forma part de l'Acadèmia Italiana, fundada per Mussolini. Però no és un feixista engrescat; ha volgut romandre sempre artista, sense ficar-se en política.

Hom potser recordarà—ho reportarem breument en aquestes pàgines—que el març passat es representà a l'Òpera de Roma *La folla del fill substituit*, llibre de Pirandello amb música de Malipiero. L'obra fou titllada d'incoherent, i el seu llenguatge de poc clar (algú ha fet notar que la història era clara, però tenia el defecte de fer transcórrer l'acció del segon acte en una casa de mala nota). Malgrat la presència de Mussolini, el públic fregí peix, arribà a cridar fins a tancar la veu dels executants i acabà cantant cançonetes alegres. Pirandello abandonà el teatre sense dir ni paraula i l'endemà l'obra era treta del cartell. L'incident no serví pas per a estrènyer els llaços entre Pirandello i Mussolini.

***

A les quatre de la tarda del dia 8 de novembre, Pirandello rebia el següent telegrama d'Estocolm:

«L'Acadèmia Sueca us ha concedit avui, senyor doctor, el Premi Nobel de Literatura i us agrairia de rebre la vostra acceptació per telegrama al secretari de l'Acadèmia, Ahlstrom.»

Els primers amics i reporters que acudiren a casa de l'escriptor honorat amb la més alta distinció literària internacional, el trobaren passejant tranquil·lament pel passadís, mentre la quitxalla de la casa saltava al voltant d'una taula plena de bombons i pastissos, cridant alegrement:

—Trem guanyat el Premi Nobel!

I aquesta fou l'única celebració.

MIRADOR

Subscripció: 3'50 ptes. trimestre

Redacció i Administració:

Corts Catalanes, núm. 589

Telèfon 11430

UN ORFEBRE

AMB L'AMOR A L'OFICI DELS ANTICS I AMB LA SENSIBILITAT DELS MODERNS

J. ROCA JOIER
PASSEIG DE GRACIA, 18

BATALLA • SASTRE
ALTA COSTURA — ECONOMIA
MUNTANER, 6, entresol 2.º • Telèfon 33494

M. PINTÓ

CAMISER

ESPECIALITAT EN LA MIDA :: CREACIONS EXCLUSIVES

RAMBLA DE LES FLORS, 18

TELEFON 18834

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. 1 Telèfon 17047 : BARCELONA

GUTENBERG, S.A.

Fàbrica de maquinària
per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

LES LLETTRES

CINC ARTICLES SOBRE KANT

L'apoteosi de Kant

V i darrer

Després d'haver fet els comentaris que ens han semblat oportuns sobre la inutilitat pràctica de la hipòtesi kantiana, que, com vam dir, amb la *Crítica de la Raó pura* va ésser tan poc pràctica com amb la *Crítica de la Raó pràctica*, essent-ho sols en certa manera en la *Crítica del Judici*, com ja vam fer constar en acta, hem de passar a fer l'apoteosi de la hipòtesi, perquè si els resultats van ésser zero, la intenció de Kant va ésser el número u de les intencions dels homes, perquè indubtablement és la intenció més gran que hom hagi tingut mai.

Si la hipòtesi de Kant, comptat i debatut, només va servir per fundar la filosofia del jo, tan explotada després dels mateixos que renegaven del mestre, i finalment provocant la filosofia del tu, fundada a Alemanya mateix per Feuerbach, per acabar amb la filosofia del jo, que s'havia apoderat del país, en canvi és una hipòtesi que representa l'esforç més gran que ha fet el geni humà per portar a port la nau de la filosofia, encara que, com veiem, ha estat contraproduent, perquè en lloc de portar-la a port, l'ha portada al fons del mar i al cor de les tempestes, retornant-la al caos i allunyant-la del cosmos.

La hipòtesi podrà ésser tan inútil i tan eixorca com hom vulgui en conseqüències positives, com fecunda en negatives, però no deixa d'ésser la concepció més atrevida que ha tingut l'home. Kant, com hem vist, es compara a Copèrnic, també hem vist que, al costat del filòsof, aquest astrònom que dividí la història de l'astro nomia en dues parts, queda tan petit com la terra del seu sistema de l'univers, que amb el temps ha fet veure que era un punt imperceptible de l'espai. La revolució que volia fer Kant des de Königsberg, com aquell qui diu sense moure's de casa, és incomparablement superior a la que va fer Copèrnic, que es limitava a posar les coses al seu lloc, al contrari de Kant, que ho volia treure tot de lloc. Kant ha estat el revolucionari més gran que ha existit, i si no hagués estat tancat com va estar sempre a la presó de la teoria, hauria fet més el tot sol que tots els revolucionaris plegats que corren pels carrers i places de la pràctica.

Cap pensament humà no ha tingut mai la pretensió del pensament de Kant, que si arriba a ésser el pensament que hagués contingut la veritat, tenim *ipso facto* no sols la transformació de l'univers i de l'home, sinó la de l'essència de l'un i de l'altre. L'home hauria passat a ésser l'univers i l'univers l'home, canviant no sols la pell sinó l'ànima.

Si Plató, artista serà de la filosofia i poeta del pensament, partint de les mateixes dades que Kant, va arribar a crear una concepció que avui encara brilla i brillarà sempre a les planes obertes de la història de la filosofia, com un sol que no s'apaga mai, malgrat no reflectir la llum de la veritat, amb molt més motiu la concepció kantiana

quedarà amb tota la foscor intensa d'una nuvolada en les planes de la història de la filosofia, que ja és prou fosca per ella mateixa, en contrast amb la història de les ciències particulars, que sempre és clara, com un sol que escalfa molt més que el de Plató, i lluita aferrissadament contra les nuvolades del cel i les de la terra, que com la de Kant porten les tempestes que acaben amb les pedregades que destrueixen els sembrats.

Fichte

El dia que la veritat pugui penetrar en les planes de la història de la filosofia, que serà quan la ciència universal es decidirà a emprar el mètode de les ciències particulars que omplen de llum les planes de la història de la ciència, la concepció de Kant continuarà interessant els homes que vulguin estudiar els esforços del pensament humà i les accions i reaccions que ha sofert en el trajecte de la meditació. Kant representarà per sempre més l'accent més agut d'aquestes accions i reaccions, perquè no creiem que sigui possible que vingui un altre pensador que el superi en atreviment de concepció. Aquesta és la glòria de Kant.

Però ningú no deixarà de reconèixer, reconeixent-li aquest mèrit, que precisament és el que va portar la filosofia a un carrer sense sortida, o sigui al carrer del jo, que és un carrer que no passa, que van ésser les pretensions inusitades de Kant, que hauria pogut fer molt més si hagués estat més modest. A la ciència universal se li té de recomanar la modestia de les ciències particulars, com ja vam dir en altres escrits.

Donant-los grans gràcies, agraim pregonament l'atenció dels lectors que han tingut l'amabilitat de fer-nos la gran mercè de llegir aquests articles dedicats a Kant i a la seva obra, comentada des del punt d'albir del pensament català i catalanista.

FRANCESC PUJOLS

Els quatre articles anteriors han aparegut en els números 297, 298, 300 i 301.

NOTES MARGINALS

JULES ROMAINS

Els volums setè i vuitè de *Les hommes de bonne volonté* acaben d'aparèixer. Es titulen *Recherche d'une Église* i *Province*. Els volta la curiositat. Es ben sabut que darrerament Romains ha publicat un llibre de política que és un autèntic pla d'acció. Tot hi gira entorn dels mots màgics: Comunisme, Feixisme, Democràcia. I no manquen els que han afirmat que la fórmula Romains és la intermèdia, plena de novetat i encert màxim—encisadora per heterodoxa de qualsevol ortodòxia. Ara resulta, però, que un dels entusiastes de la doctrina nova és... Doumergue, que hi ha poat totes les seves idees sobre reforma de l'Estat. Exactament les idees que l'han portat a la dimissió. I és per això que tot de gent s'apressa a llegir aquestes novel·les recents, amb la intenció de veure-hi claus, enigmes i retrats. Romains ha fet declaracions a *Marianne*. Ja el tradueixen al soviètic. Duen que parla tant de la maçoneria. Comprendeu que cap esperit una mica sensible no resisteix aquests arguments.

POETES CASTELLANS

Coincidint amb la segona edició—considerablement empijorada—de l'antologia de poesia castellana de Gerardo Diego, surt a Brussel·les (*Éditions Labor*) un volumet, *Poètes espagnols d'aujourd'hui*, que n'és un cale, tal vegada excessiu. Còpia més de la primera edició que d'aquesta última. Les mòmies poètiques—Villaespesa, Marquina, etcètera—que Diego ha introduït per motius editorials, sembla, no figuren en el llibre que ha triat i traduït Mathilde Pomés. Un pròleg de Lucien-Paul Thomas repeteix sense gràcia, amb aquell aire de *pour l'Espagne et le Maroc*, les bajanades crítiques que hem sentit tan sovint sobre Lorca, Salinas, Guillén. La traducció és feta amb tota la bona fe del món. El somriure és inevitable, de totes passades, davant de la traducció—és un exemple—de *La casada infiel*:

Et moi qui l'ai emmenée,
emmenée à la rivière
la croyant encore fille,
quand elle avait un mari.

NOVETATS SOBRE CATALUNYA

Retallem un paràgraf sobre la revolució de la Generalitat contra Joan II, a meitats del xv, del llibre de Joseph Calmette, membre de l'Institut de França, *L'Elaboration du Monde Moderne* («Clio», *Introduction aux études historiques*, 1934): «La Revolució catalana és la primera de les revolucions modernes. No té res d'un duel feudal. És l'esforç d'una nació conscient que vol ésser lliure i governar-se ella mateixa.»

A REMARCAR

Un article de Day Lewis, *Carta a un jove revolucionari* (*Europe*, núm. 142). Una curiosa interpretació del sonet vocàlic de Rimbaud a *La Nouvelle Revue Française* (núm. 253): *Du nouveau sur Rimbaud*, per Henri Héraud, que peca, segurament, per massa simplicitat.

R.

ELS LLIBRES VARIETATS

Maurici Serrahima, *Assaigs sobre la novel·la* (La Revista). —
Mercè Rodoreda, *Un dia de la vida d'un home* (Edicions Proa)

Maurici Serrahima, observador infatigable del magre panorama de la nostra literatura, ha volgut reunir en un volum uns quants assaigs característics de la seva posició crítica davant del fet de la novel·la. La sola importància que dóna al gènere, importància que jo sempre m'he fet un honor de compartir, fa acollir amb simpatia aquest llibre de Maurici Serrahima, anticipació d'un assaig seu més complet, inevitable, sobre l'estat actual i l'evolució de la novel·la a Catalunya. L'autor d'*El Principi de Felip Lafont* expressa amb prou claredat, a través dels diversos assaigs del seu darrer llibre, els seus principis crítics i morals, i la seva preferència sobre les regles estètiques que han de regir l'obra del novel·lista. En aquest ordre, són reveladors el capítol sobre *Moralisme i Literatura*, en el qual hom reporta la controvèrsia entre Jacques Rivière i Ramon Fernandez, i retreu l'exemple il·lustrat de Georges Meredith per a reforçar la tesi de la necessitat d'un ideal moral en els personatges de la novel·la; el que parla d'Aldous Huxley i, contrapasant-lo a Maurice Baring, es pronuncia contra la tendència moderna a la dispersió, a la manca d'estructura global que caracteritza el *Point Counterpoint* i altres de les novel·les del brillant novel·lista anglès, i li prefeix la continuïtat de narració de les obres de l'autor de *Daphne Aëane*; el que estudia André Maurois i les seves dues novel·les més importants, amb unes exactes apreciacions sobre l'art tan espiritual i més aviat inconsistent d'aquest autor francès, i l'assaig crític, una mica tendencios, sobre *L'Ordre*, de Marcel Arland, un dels llibres més interessants de la moderna novel·lística francesa. Estic d'acord, gairebé en absolut, amb alguna de les tesis que defensa Serrahima en aquests assaigs, però en canvi, no em sento gens convençut quan defensa Baring i condemna Huxley, i en aquest punt concret m'adhereo molt més a la posició de Jeroni Moragues, quan polemitzava, des d'aquestes mateixes planes, amb l'autor d'*Assaigs sobre novel·la*, sobre els dos novel·listes anglesos, i sostenia que era més immoral *Daphne Aëane* que *Point Counterpoint* (i menys divertit, afegiria jo). La part de l'assaig que proporciona una novel·la té per a Serrahima una importància capital, més sensible encara entre nosaltres, per tal com és més negligida per la majoria dels nostres novel·listes. Una lletra recent, que jo agraeixo públicament a l'autor d'*El Principi de Felip Lafont*, em permet de creure que la nostra coincidència sobre els problemes de la novel·la catalana, apuntats incidentalment en l'estudi de l'obra de Martine Ferrand i desenrotllats més endavant en el darrer capítol del seu llibre, és absoluta, i es basa per damunt de tot en la necessitat de tenir present, sempre—amb la màxima dignitat i amb la màxima responsabilitat, sense renunciar a cap posició ni a cap provatura—, el públic català.

L'oblit o el menyspreu del públic no podrà pas ésser retret a la novel·lista Mercè Rodoreda. La seva tercera novel·la, *Un dia de la vida d'un home*, serà accessible i agradable a tota mena de públics—exceptuant-ne, naturalment, l'espècie dels tasta-olletes descontents de tot—. Així com els dos primers llibres de la senyora Rodoreda no arribaven a impressionar ni per la lògica de l'argument ni per l'escaïença de l'estil, *Un dia de la vida d'un home*, novel·la de les que en diríem *cronometrada*, subjectes a l'imperi misteriós del rellogge, i que concentren en una mínima quantitat de temps una major intensitat i una anàlisi més pregon dels sentiments, té una construcció impecable i un estil, barrejat d'humor una mica gruixut i de patetisme grotesc, que s'adapta perfectament a les exigències de la narració de l'única aventura eròtica de Ramon Rampell, al llindar de la vellesa. El tema no és pas nou, sinó que ha estat dels més aprofitats per la novel·la: l'estuet de Sant Martí de l'home que ha menat una vida regulada per la rutina i el deure que esmussen els sentits; i el fracàs de la temptativa amorosa del tímida sense experiència, i la reacció lògica de la dona més jove que ell, enduta a frec de l'adulteri per una raixa d'un romanticisme estantís, i que a darrera hora recupera la fredor i l'instint de conservació. L'originalitat que suposaria la utilització com a personatge principal del vas de Rubinat salat que la muller del protagonista li obliga a prendre i que sorgeix en el moment culminant com a vetllador de la virtut amenaçada, també és relativa: una novel·la de l'humorista castellà Fernández Flórez utilitza el mateix truc dels sorolls subterranis intestinals per a fer fracassar una entrevista amorosa. Però, malgrat això, la novel·la és divertida, és escassos personatges episdic que hi surten estan caracteritzats d'una manera sumària, remarcant els aspectes grotescos, però amb tot el relleu precís, i la persona del protagonista, Ramon Rampell, reuneix en una síntesi perfecta totes les característiques essencials de l'home mediocre, disposit a sofrir sense revoltar-se totes les contrarietats i les travetes que li reservi el destí.

Mercè Rodoreda explica aquesta història amb un estil d'una gran empena, pintoresca i brillant, amb una naturalitat del llenguatge col·loquial i una vivacitat dels monòlegs que fan marxar la narració a un ritme ràpid i continuat. Ni excessos poètics o paisatgistes ni embolics psicològics es presenten per trencar les oracions. I la mateixa prosa desenfarçada i àgil, que comenta amb una punta d'ironia el fracàs de l'aventura de Ramon Rampell, permet de crear la suggestió patètica d'aquella fallida d'unes il·lusions que han estat i que seran les úniques que il·luminaran la vida d'aquell pobre home.

RAFAEL TASIS I MARCA

Upton Sinclair

L'anunci que el novel·lista Upton Sinclair es presentava candidat per al càrrec de governador de Califòrnia ha fet rodar pels diaris el nom d'aquest novel·lista empeltat de renovador social de qui digué un biògraf seu, Floyd Dell, que la seva vida era més edificant que les seves novel·les.

Upton Sinclair va néixer en 20 de setembre de 1898 a Baltimore, d'una família burgesa empobrida. El seu pare era un alcohòlic inveterat que donava mal viure als seus. Per això Sinclair és prohibicionista i feminista militant.

Upton Sinclair

Encara que començà a estudiar a la Universitat de Colúmbia, als setze anys hagué de guanyar-se la vida, per a ell i per a la seva mare. Fou periodista i escriví alguns llibres, amb grans dificultats per a editarlos. Fatigat de la vida de les ciutats, imbuït per les doctrines de Henry Thoreau, es retirà al camp, s'hi féu una caseta i visqué de llegums i aigua.

Quan se'n cansà, sobretot per la manca d'acció, un parent el ficà en empreses industrials. Aleshores s'adonà de les relacions entre les forces governamentals i les oligarquies financeres, al mateix temps que el socialisme li era revelat.

Encara que pobre, Sinclair havia estat educat segons les idees burgeses i creia que als Estats Units tot anava d'allò més bé, que els pobres eren felïços i els rics tan carregats de dòlars com de virtuts.

«Vaig llegir un dia als diaris — explica — que a la dona d'un bisbe li havien robat quatre per valor de 50.000 dòlars i que la policia buscava el lladre. No vaig arribar a comprendre que la dona d'un bisbe pogués tenir 50.000 dòlars de joies!»

Com es veu, la seva concepció fou més sentimental que teòrica, i per tant més profunda.

Descobert el socialisme, es llançà a la lluita. *La Jungla*, llibre sobre la vida als escriptors de Chicago, on passà mig any, el feren un home execrat de l'alta burgesia i popular entre els obrers. Després, seguí quaranta novel·les més i deu obres de teatre, tot impregnat d'esperit combatiu. Citem, ràpidament: *El rei Carbó*, sobre la dura existència dels minaires; *Cent per cent*, relació de la lluita contra el comunisme als Estats Units; *Petrol*, on explica com els grans traficants d'aquest combustible provoquen els pitjors esdeveniments; *Boston*, dedicat a Sacco i Vanzetti, acusats d'assassinat, pels quals lluità fins al capdavant.

Sempre poc o molt ficat en política, ara s'hi ha llançat de ple. El seu crit de guerra ha estat resumit en la paraula *Epic*, formada amb les inicials de la frase *End poverty in California!* (Acabem amb la misèria a Califòrnia). Preconitza una nova colonització en la qual els obrers parats proveïrien d'objectes necessaris als cultivadors que ja no poden comprar, els quals, a tornajournals, mantindrien els obrers.

LENDING AMERICAN LIBRARY

FONTANELLA, 10

Les darreres novetats en
llibres francesos les trobareu
primer que enlloc a la

LLIBRERIA
Louis Bergé
Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

Kiosque Français
Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

Exit en la mida
Corbates innarragables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Dintre la col·lecció dels "Quaderns
Blaus" acaba de publicar-se

Josep M. de Sagarra

PER

MELCIOR FONT

Preu: 1'50 pts.

Administració i venda:

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3
Telèfons: 12456 i 11147

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions Després de la disciplina

A les Galeries Syra tenen lloc aquests dies tres exposicions que representen tot un procés de gestació de pintura, expressada en les tres edats en que, com la vida mateixa, pot dividir-se el cultiu de l'art.

Són tres exposicions d'una intensitat exacta al moment que signifiquen i és bo de constatar que en cap instant no s'aparten del seu camí representatiu. Aquesta manera de veure les coses ens induïx a parlar sota un ordre cronològic.

Joan Roqueta

Joan Roqueta ha d'encetar l'article per ocupar el lloc de la pubertat i per ésser el

Créxams — Ida Chagall

que per primer cop s'enfronta amb la vida i accidents de l'exposar.

Tenim amb aquest jove iniciat a la pintura un típic cas del principiant, del que arriba al moment de fer pública la seva obra, més que per res, per a fer callar la impaciència i per a veure's finalment subjecte als efectes proporcionats pel fet emocional de l'exposició.

Es un llançar-se al corrent amb el qual no podem estar massa d'acord, ja que un principi personal ens fa creure que s'ha d'arribar a la primera demostració pública després que en temptatives col·lectives s'hagi vist palpablement una quantitat facultativa de possibilitats.

Roqueta té la sort de poder donar a la seva pintura un mínim interès suficient per a no promoure les censures que altrament ocasionaria si fos estèril o petulant. El pintor nou vingut no és dels que al primer cop d'ull condicioni el pensament cap als mots de l'ensalçament, sinó ben al revés. La primera idea és la d'exclamarse en el sentit de la deficiència. Una inspecció detallada, però, aconsella rectificar en certa manera. És evident que el pintor no excel·leix a suprimir els vestigis de la manca de recursos i que no arrela en ell l'esperit de saber eliminar tot el nociu, però és igualment evident que en cada tela existeix un nucli viu, toscament manifestat, que a la llarg i consegüentment ampliat ha d'ésser el que li ha de servir per a valorar-la l'obra.

Si aquesta lleu emoció que hi ha entre els empatsaments i les superposicions inútils de matèria, perdura i va creixent paral·lelament amb el coneixement d'anar polint impureses, Roqueta podrà normalment esperar un resultat notable del seu actual dilettantisme.

Alexandre Coll

Alexandre Coll, l'adolescent de les Galeries, està en la situació del post-aprenentatge, en què ja ha començat de fer coses d'homenet i que per tant dona a la seva producció un caire de senzill indiscutibilitat.

Els seus temes generalment són d'importància, i com els mestres es complau a exposar petits assumptes que il·lustren el desig de mostrar-se complert en la professió.

En primer lloc hem de convenir que un gran encert de l'exhibició és haver-la bastat a base d'aquarelles soles, en les quals és, sense cap dubte, on Coll té més camí a fer. Això encomana al conjunt una perfecta il·lació que l'acompanyament d'olis faria perillar.

El pintor divideix les vint-i-una obres en diversos aspectes de fonament, com hem dit. La cosa portuària és la que Coll més ha penetrat, la que amb més solidesa executa. Una bona mostra n'és la vista d'un moll xop de pluja que adquireix una franca notabilitat, construïda per l'ambient apesarat que prenen aquells sectors plens d'una trista i silenciosa tragèdia cosmopolita. Així mateix, altres aquarelles on són expressats instants d'existència del mateix gènere, irroguen associacions d'idees i eclòsio de records, matèria evocativa en fi, que no cal repetir el valor que té en qualificar pintura.

Alexandre Coll és també un fidel de la reproducció monumental de casa nostra. Constantment insisteix a comentar pictòricament la transcendentalitat del gòtic i l'ànima arqueològica, sense adonar-se que la preciosa objectivitat que aquesta activitat requereix es tradueix sovint en una anul·lació pràctica de la personalitat de l'artista. És una llàstima que segueixi així, posant color a quelcom que tot al més vol una bona fotografia, sempre naturalment que no estigui perdut entre camps, que aleshores

ja pot servir com a model en un aplegament circumstancial de l'home i la natura. La fredor emanada dels monuments ocasiona un atur en l'elogi a Coll.

En el paisatge assoleix bons resultats, i si exceptuem un contrallum on la dificultat del natural fa frontollar l'artista en copsar una transparència d'arbres de primer terme, la resta és bona i dona a l'aquarellista l'entorcat de l'ascens.

L'estudi de caps de nens mostra una factura anglesada que desvetlla simpatia i una bona impressió respecte al dibuixant.

El total de l'exposició és per a manifestar que el seu autor no vacilla i que afegeix al seu nom professional normals graus de

millorament que superarà encara quan pugui reeixir en una oberta conseqüència que es presenta en obrir els ulls al que adhuc en pintura pot entendre's sota la denominació del destí.

Pere Créxams

Pere Créxams és l'home madur al qual les maltempades de la primera joventut i les seves idònies inquietuds i les seves proverbials arrogancies li han concedit un centrament definitiu i un equilibri estable.

Avui l'art de Créxams fa el ple. Es situa en la nostra constel·lació com l'astre intangible que tip d'escrotonar-se per l'espai abandona l'olimpisme que sostenia en la batalla, es crea una òrbita de propietat, es fa adhuc una filosofia i s'asseu en el concert sideral optant per la funció d'una vida ben pròpia.

Créxams és dels pintors que més polseguera ha aixecat en el sentit de la violència pictòrica, dels que més ha fet discurrir del colorisme, de les arbitrarietats inherents a ell i dels convencionalismes i gratuïtismes artístics.

Havia ja fet una escola on una epidèmia brutalitat es barallava amb una profunditat espiritual no sempre constatada. Anava ja a que massa genèricament se'n diu fuga, per haver fet dubtar de les seves disposicions de possessor del do de la ponderació.

Finalment, però, Créxams ha dut al món de la realitat una sèrie de teles amb fre a les quatre rodes, mesurades de dalt a baix, que admeten la contemplació i la delectació sense necessitat d'haver de recórrer al ràpid assimilament ni a haver d'usar com a aclaridor el llibre de la teòrica.

Ha abandonat el vessament de la pura biologia que estava abans a l'ordre del dia, que dominava sobre el contingut de l'esperit, i s'ha introduït un bon tros en el pas de fer traspuar l'essencial complex psicològic.

En l'exposició actual Créxams dona a coèixer flors i figures, composicions i paisatges, tot molt assenyat, sense tendir a la reliscada a la qual era tan propens anteriorment, quan la més mínima obsessió momentània es podia traduir en un afuixament general. El fet de la conversió del pintor és indiscutible; l'antiga rojor ambiental s'ha canviat per un relatiu cant a la pau espiritual, sense decaure en la perdua d'interès, el qual, ben al contrari, s'ha vist augmentat.

Es l'hora d'aguantar la bandera renovada i l'hora de duplicar que vagi al Museu a substituir quelcom que hi té de l'època preterita.

Créxams obre el catàleg de l'exposició amb dos conjunts de flors senzillament formidables. Unitat, estudi, sensibilitat i gràcia són el resum d'aquestes pintures, dut a un tren contudent.

Quant a paisatges, en mostra un parell, un del port i l'altre de la internacionalitzada Tossa. El primer és una meravella colorística; i el segon, del millor que ha inspirat la platja festejada per dotzenes de paletes.

Es però en la figura on l'autor aconseguix una major notorietat. Particularment la sèrie avermella, groga, rosa i mantellina roja. Aquí Créxams polaritza el sentiment amb una gràcia transparent i aglissima, el color considerable i l'aparició d'un irrisme que deixa caure volves d'emoció.

De tant en tant us sobta la presència d'un quadro on hi ha un nu amb una gota de perversitat. Aquest quadro, que està en un apartat ideal de la catalogació, és un desig del pintor que treu partit de l'obra en el que té de marginal la pintura i posa a contribució les dots d'expansió d'un decorativisme subtilíssim. És a dir, ve a escurtar o esgotar les possibilitats pictòriques del nu vinculant-hi algun detall apropiat que aquella perversitat al·ludida reclama per a la seva millor ostentació.

Amb tot això Créxams s'ha tret de sobre la mica d'estigma que duia de barator i queda més senyor que mai, segur d'un refinament que havia amagat sota intemperàncies estilístiques.

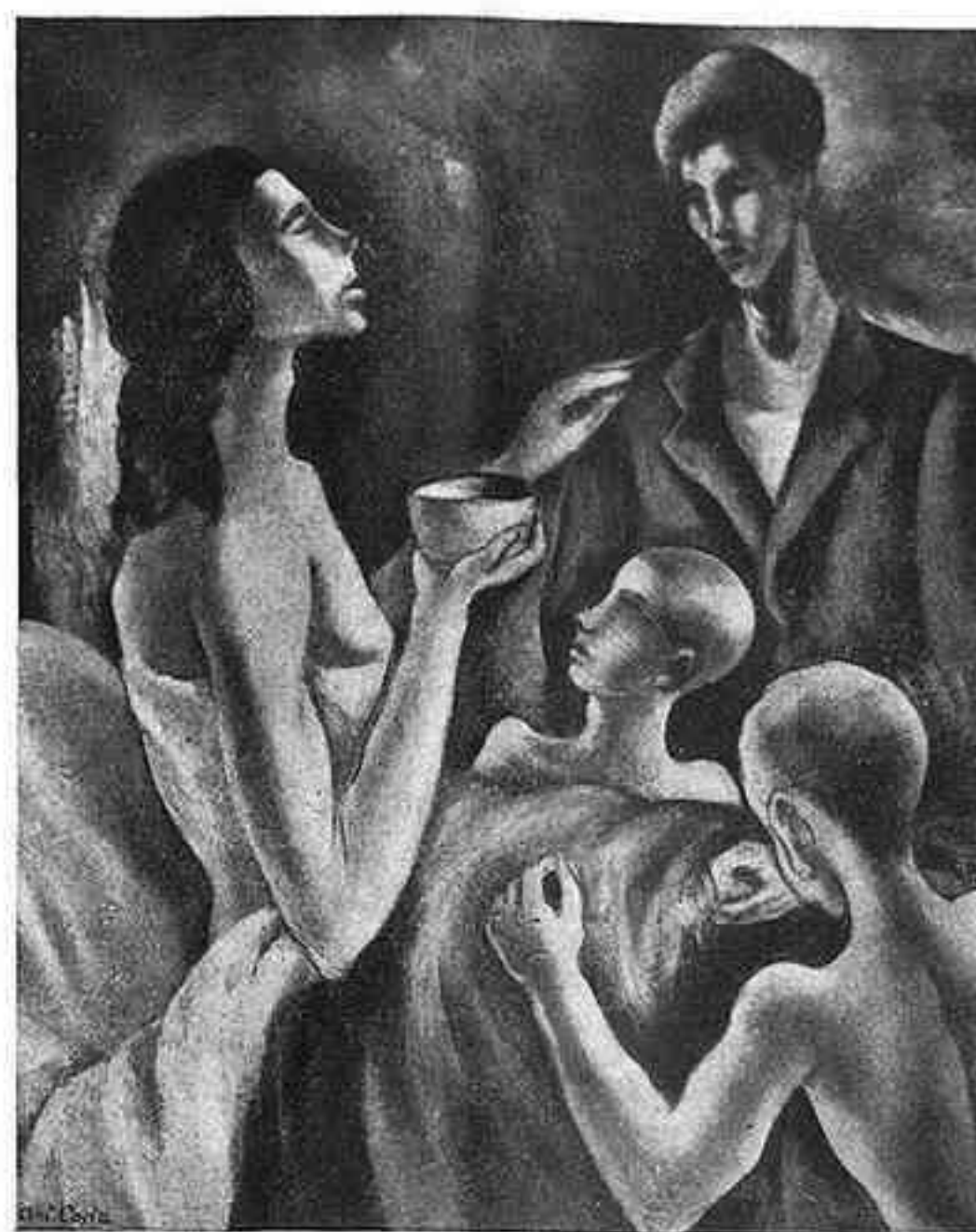
La figura groga i la de la mantellina roja, així agafades a l'atzar, com també el retrat de la noia Chagall, són fites de l'exposició i de la nova modalitat que el pintor ha dut a terme de la manera més magnífica.

Cal esperar d'aquesta que Créxams la farà de la perpetuïtat que mereix. Altrament seria jugar amb la darrera carta. Si així es realitza, i per la llei natural de l'avenc va aconseguint noves victòries, ben aviat tindrem en ell un pintor amb el qual es pot comptar a ulls clucs, una de les coses que fins ara no era possible del tot, ja que sempre cabia esperar-ne un do de pit fracassat, però, així sí, fracassat amb tota la bona intenció del món.

ENRIC F. GUAL

Temps enrera, parlàvem aquí de la necessitat d'una disciplina. Comentàvem els primers passos dels artistes i ens declaràvem enemics del famós arribar i moldre. Exigíem l'estudi consciencios i una forta disciplina. I demanàvem a l'artista jove de començar la casa pels fonaments, no per la teulada. De començar per l'anàlisi profunda que ha de precedir forçosament les síntesis dels anys madurs.

Huistràvem el nostre punt de vista amb l'exemple d'un jove pintor estudiós, Antoni Costa, el prototipus de l'artesà antigeneal, al qual no devorava la impaciència i que no demostrava cap desig d'arribar. Un jove

Antoni Costa — Pintura

pintor estudiós que no portava pressa i que, sotmès a la preparació escolar, lliurat a l'estudi del natural, de la composició i de la construcció, supeditava els impulsos primers a l'escola, l'emoció a la regla, fins a l'extrem de caure en una fredor que molts interpretaven com a manca de do. Oposàvem a Costa alguns pintors de l'altra banda. Els improvisadors. Els arribistes. Els que comencen per allà on els altres acaben. Els que s'empesquen síntesis que no han anat precedides de l'anàlisi indispensable. Els que, tot i ignorant que el geni és una llarga paciència, fan mans i mànigues — de perill sovint! — per a fer-se consagrar genis a la primera exposició. Ens referíem a alguns d'aquests genis locals. Casos de precocitat sospitosa. Joves, gairebé nens, partidaris de pintar com els ocells canten — un blau i un rosa, una ombra de cara i un fantasma de cos: que fa bonic això! — i que intentaven justificar la seva inèpcia amb invocacions solemnes a la gràcia i a la inspiració. Gràcia i inspiració! Què són la gràcia i la inspiració, que són aquests imponderables, sense una bastida que els aguant, sense un dic que els contingui, sense una regla que els controli? Res. Absolutament res. Un baluceig inintelligible.

Escrivim el nostre article fa més de dos anys. Examinem, si us plau, la situació actual dels uns i dels altres. Comencem per Antoni Costa. Després de dotze anys de ruda disciplina, Costa ha cregut que havia arribat el moment d'evadir-se. D'ésser lliure. De permetre's certes llibertats. Costa pot fer-ho. Les llibertats que ara es permet han estat ben guanyades. Han estat guanyades amb la suor del seu front. Hem vist les seves teles recents. Antoni Costa, ultra el do indispensable, té una personalitat i un temperament. Però amb una humilitat exemplar, amb una probitat obrera modèlica i amb una consciència d'artesà, frenava els impulsos d'aquest temperament fins a l'extrem, com hem dit, d'ofrir-se com un artista cerebral i fred, com un pintor indotat. Degut a aquesta disciplina rigorosa, les seves obres naufragaven sovint en un decorativisme inexpressiu. Però ara, clos el període de la indispensable preparació inicial, el temperament de Costa es manifesta ja sense traves, la seva febre creadora sense

control. Amb tota llibertat. Compte, però. No confonguem llibertat amb llibertinatge. Costa és més lliure que abans, però no negligeix els principis durament apresos. Les seves obres d'ara són tan íntimament construïdes amb regla i compàs com les d'abans. Composició, però no rigorosament preestablerta amb regla i compàs com antany, sinó composició instintiva. Ordre instintiu i sensible, viu, que organitza inconscientment els elements de la tela. Sentiment de l'ordre, fill d'una llarga disciplina, i que, incrustat en el més profund de l'artista, ja no l'abandonarà mai més. Igualment, el color dels seus quadros, que, degut al culte fanàtic de la forma, era negligit fins a reduir-se a capes primes i llises, simple enluminure de les estructures, ha adquirit gruix i riquesa. És ric de matisos infinits i de valors sumptuosos.

Examinem ara els de l'altra banda. Els indisciplinats. D'aquests, dels improvisadors, diem que aviat no se'n cantaria ni gall ni gallina. Que voldrien estudiar, adquirir una disciplina que no tenien, però que ja no hi serien a temps. I així ha estat. Dis-sortadament, les nostres prediccions s'han realitzat plenament. Aquests, els improvisadors, començaren per allà on els altres acaben. Començaren la casa per la teulada. I la casa s'està esfondrant sorollosament. La transcripció d'alguns fets anecdòtics serà molt més eloqüent que llargs comentaris. Un d'aquests ninos prodigios trametia dibuixos a un vell setmanari per a infants. I, absolutament mancat de l'ofici que tenien els altres col·laboradors, lliurava uns gargots imprementables. Fins que un dia el venerable director del setmanari li va dir dolçament: «Encara que no me'ls faci tan genials, no hi fa res...» Un altre

d'aquests infants precoços va decorar fa poc un cafè-restaurant molt cèntric. Es a dir, va farcir sis plafons de genialitats incontrolades. I l'altre dia va invitar uns amics: «Veniu a veure el que he pintat allà. Fa molt bonic!» Però, dolorosament sorprès, va constatar, tot escorregut, que quatre dels sis plafons havien estat purament i simplement esborrats. Com el venerable director del vell setmanari, l'amo del cafè-restaurant molt cèntric no està per genialitats. Volia un home d'ofici. No un aficionat, per genial que fos. Alguns d'aquests improvisadors, amargats i descoratjats, ja parlen ara d'anar-se'n a Madrid a fer caricatures per als diaris. El lloc que els escua? Potser sí. Però a Madrid, paradís dels il·lustradors, també estan acostumats a heure-se-les amb professionals, dolents la majoria, però amb un ofici.

***

A França, vers 1925, en reacció contra l'abstracció del cubisme i del sobrerrealisme, alguns crítics s'erigiren en defensors del retorn a l'assumpte. Charensol n'era el partidari més vehement. Aquí, davant els quilòmetres de paisatges i de bodegons que inunden les parets de les nostres sales d'exposicions, potser també seria l'hora de reclamar aquest retorn a l'assumpte. Car no és pecat que el pintor intenti explicar alguna cosa i que, en lloc d'esguardar les formes i els colors com a fi en si, els consideri, com el cinema les imatges, com a un mitjà d'explicar escenes de la vida real. Les pintures d'Antoni Costa són obres amb argument. Quins arguments? Els temes que ha de suggerir fatalment a un temperament d'affranchi com el seu el sojorn de vuit o nou hores en un despatx per a poder viure modestament. Temes dramàtics, d'un dramatisme dolorós, amarat de pietat pels humils i de solidaritat amb els pàries: la llar miserable del sense-feina desesperat; la taverna flamenca plena de cançons de rebèlia: *Los capataces de mina — han compraou una romana — para pesar el dinero — que toitas las semanas — le roban a los mineros —*; els derrotats que fan cua sota les parets d'una caserna per a obtenir un plat de ranxo...

SEBASTIÀ GASCH

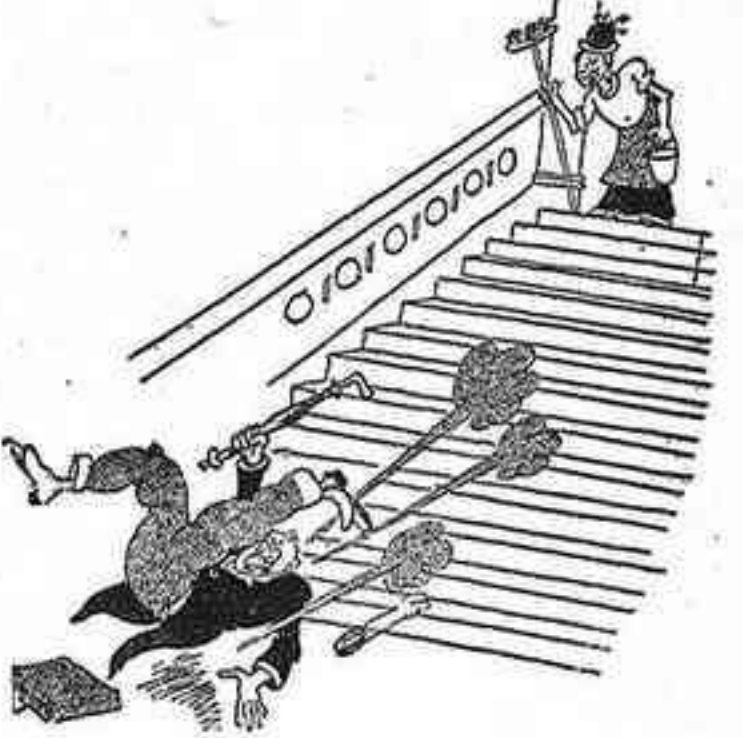
EL COTXE PETIT I L'HOME FORÇUT (Il Popolo di Roma)

CAMALICS

—Sóc jo que l'he vista primer, no és veritat, senyoreta?

(Everybody's Weekly, Londres)

—Té, el poca-solta, ja m'ha aixafat el sabó!

(Everybody's Weekly, Londres)

Carisèria
FITO
BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarragables
Pjames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

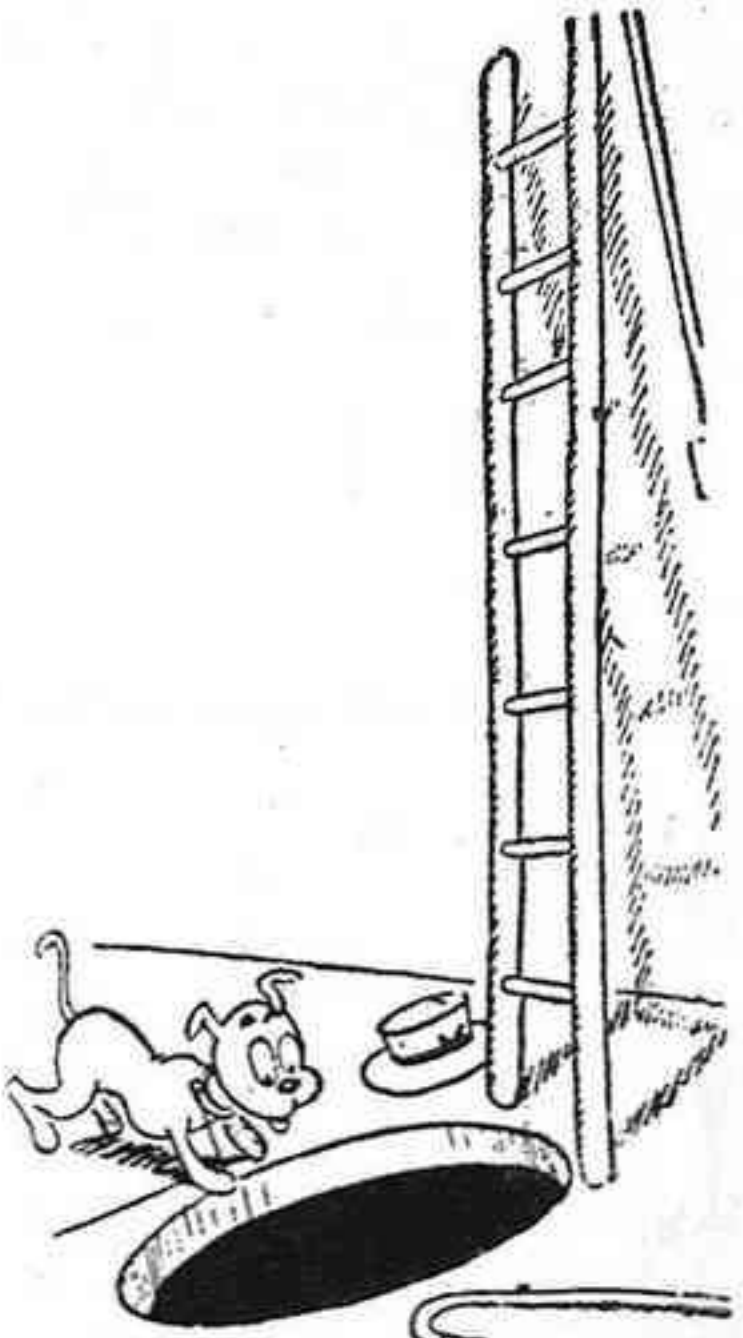
VISITI ELS TALLERS I EXPOSICIÓ
DE **R. SIN**
RAMBLA DE CATALUNYA, 125

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190 BARCELONA
Telèg.: "Carburós" Mallorca, 232 Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; FERRO MANGANES i FERRO SILICI; SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits; CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; GENERADORS, BU-FAD; S. MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

—On és l'home tan supersticiós que no ha volgut passar per sota una escala?

(Frankfurter Illustrierte)

MUSICA I RADIO

La vida musical a Barcelona

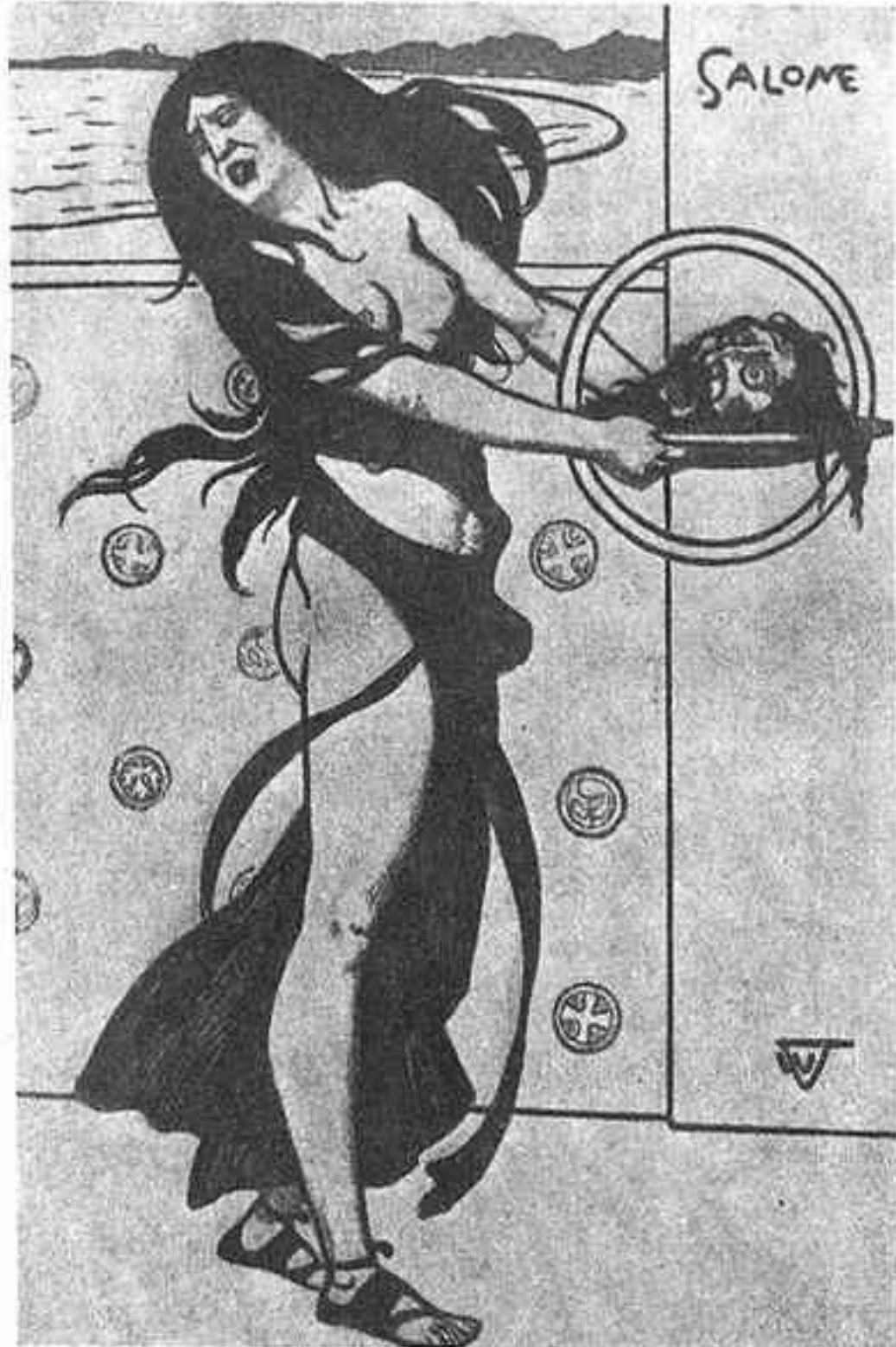
Poc abans del gran festival que prepara el Liceu per a homenajar el septuagenari Richard Strauss amb la posta en escena d'*El Cavaller de la Rosa*, l'Associació de Música «da Camera» ens ha ofert un concert dedicat únicament a les obres d'aquest compositor alemany. L'atracció principal del programa consistia en primer lloc en la reaparició a Barcelona d'una gran cantant alemanya: Carlota Dahmen; i segon lloc, en l'execució d'una obra gegantina que rarament és possible escoltar a causa de la seva dimensió i del cregut nombre d'executants que exigeix: la *Sinfonia dels Alps*. Ben aviat tindrem ocasió de parlar novament de la Dahmen, amb motiu de la seva interpretació d'un dels principals personatges de la famosa comèdia musical de Strauss al Liceu. Per avui limitem-nos a constatar que cantà alguns dels seus més famosos *lieder* amb una perfecta puresa d'estil i d'entonació, amb tota la intimitat i tota l'expressivitat que exigeixen aquests preciosos petits quadros musicals.

La *Sinfonia dels Alps*, al costat d'un insignificant intermezzo de l'òpera *Arabella* i del ben conegut *Don Juan*, pogué suscitar l'interès màxim. Aquest poema simfònic, a l'estil colossal de l'avant-guerra és, amb la *Sinfonia dels Mil* — això és, dels mil executants — de Mahler i els *Gurre-lieder* de Schönberg, un dels documents més complets de l'individualisme superromàntic. A l'aparell inflat de l'orquestra que compta amb el doble de professors que ordinàriament, correspon una sensibilitat hipertrofiada i sobreexcitada de la personalitat artística del seu autor. La sensació impressionant de l'individu isolat — de l'individu de pretensions genials — davant dels grandiosos misteris de la naturalesa, ha trobat en aquesta simfonia de Strauss una expressió extremament realista i refinada. La serenitat que trobava encara en la naturalesa l'home de cent anys enrera — la serenitat de *La Pastoral* i adhéu la del *Frischhütten* — s'ha perdut per sempre. Allà on Beethoven i Weber perseveren encara en un estat de respectuosa contemplació, a Richard Strauss, tipus de *businessman* modern, no li queda el lleure de la pura contemplació. La seva divisa significa més aviat dominació, transformació del món real i l'irreal segons la pròpia imaginació.

Aquesta tendència de Strauss de situar-se sempre en el primer pla, d'obligar el públic a ocupar-se de la seva persona, dels seus sofriments i de les seves joies, de les seves simpaties i de les seves abnegacions, de les seves velleïtats d'heroisme i dels seus sentiments fins en la intimitat de la pròpia llar, tot aquest inventari tan personal com a tema de la composició es pot trobar ja d'una manera més o menys accentuada en els mestres precedents del romanticisme. Però Strauss va molt més enllà que els seus predecessors; d'una manera creixent fa dependre la forma musical de les seves obres de l'argument que s'ha proposat per a la composició. És veritat que la forma de la sonata es deixa reconstruir ben netament en la *Sinfonia dels Alps*; és ben perceptible a través de la partitura. Però la dimensió de les diferents parts ha esdevingut talment gegantina, els encisos de la sonoritat tan inoïts i tan complicats, que fan totalment impossible la percepció auditiva de la forma clàssica. Aquest és el punt feble d'aquesta simfonia, com ho és així mateix de tots els documents artístics de l'estil colossal d'aquella època: el *Crystal-Palace* de Londres, el *Dom de Berlín*, el *Trocadéro de París*, els quadros de Boecklin, les escultures de Max Klinger, etc. L'equilibri perfecte entre els detalls i la totalitat es altera; llur relació esdevé cada dia més desproporcionada. Hom deixa de considerar el conjunt d'una obra com una totalitat per concebre'l com la suma d'un nombre indefinit de detalls.

En un gran nombre d'episodis de la simfonia alpina, Strauss ha sabut descriure passatges emocionants i d'una sonoritat esclatant. El conjunt de l'obra, però, en tota la seva extensió, ens deixa avui indiferents. Però amb tot, serà sempre molt instructiu saber de quina substància musical pot disposar Strauss. Quan la setmana entrant haurem d'examinar la seva obra mestra, *El Cavaller de la Rosa*, veurem immediatament com Strauss sap produir-se millor quan troba un text o un argument d'una veritable riquesa poètica, il·lustrativa o dramàtica. Quan la intensitat del text disminueix — en molts dels seus *lieder*, en certs passatges dels seus poemes simfònics i de les seves òperes, com en *Salomé* i en altres — la música de Strauss esdevé enclaustrada, ba-

nal i fins vulgar. Al tombant del segle, l'evolució de la música havia arribat al punt en què ella perd el domini autònom en el seu territori específic. En aquell temps la música s'era allunyada tant dels grans mestres de la música pura com els joves compositors ho són avui, per la seva banda, de mestres com Strauss, Mahler i el Schönberg de la seva primera època de compositor. El caràcter il·lustratiu de la música de la *Sinfonia dels Alps* havia de derivar forçosament en la música il·lustrativa del cinema. En la regió de la música pura no admet cap evolució, cap successió. Els jo-

Una Salomé (per W. Volz) de l'època straussiana

ves han fet bé, per tant, de reaccionar contra el simfonisme il·lustratiu i de cercar llurs models en l'art dels grans mestres de la polifonia clàssica o en el folklore de llurs països respectius.

No calia fer venir per a la direcció d'aquest concert un mediocre director d'orquestra d'una ciutat de província alemanya. L'Orquestra Pau Casals, que havia treballat tan meravellosament sota la batuta del mestre Busch, era ben difícil de reconèixer. El concert produí la impressió d'un primer assaig; les inexactituds, els errors, les notes de mal gust que poguérem constatar amb ajut de la nostra partitura, foren desoladores. La indicació per mitjà de xifres gegantines que devia ajudar l'auditori a orientar-se a través de les nombroses parts de la simfonia, però que no correspongueren gairebé mai a les xifres del programa, contribuï a desorientar el públic. A despit d'aquests incidents, hem de dir que hem tret un gran profit artístic d'aquesta interessant vetllada de l'Associació de Música «da Camera».

La mateixa entitat, que sap realment proporcionar als seus socis concerts atractius i de ben diversos aspectes, ha presentat aquesta setmana a Barcelona, en dues ocasions, una en les Audicions Intimes al Casal del Metge i l'altra al Palau, una cèlebre cantant russa, Maria Kurenko, amb un programa molt vast en el qual predominaven els compositors russos.

En la Cultural ha actuat Mischa Elman, un dels violinistes més perfectes del món. Quan interpreta Bach o una de les belles sonates de Brahms, ens fa pensar immediatament en Casals. Es tracta ben bé d'un artista de la mateixa raça que el nostre gran cellista; és el mateix temperament essencialment musical, la mateixa manera impecable de manejar l'arquet sense el menor soroll suplementari; i en una paraula, la mateixa bellíssima i impressionant interpretació clàssica del gran repertori instrumental. El públic pogué gaudir d'una de les més delicioses vetllades de la temporada.

L'Associació Obrera de Concerts sabé donar un atractiu especial al seu darrer concert d'orquestra en contractar un jove pianista alemany, Erich Landerer, per a l'execució d'un concert de Txaikovski. Landerer toca molt bé, amb una tècnica molt segura i un gran instint musical, en si, com toquen avui dia els joves de la nostra generació d'un cert talent que surten d'una bona escola de música o de les lliçons d'un bon professor. El tipus del gran virtuós s'ha gairebé extingit en el nostre temps. I potser no ens n'hem de plànyer gaire, car la missió del jove músic d'avui és tota una altra. Landerer anuncia per a la setmana entrant un recital amb el qual vol pendre comiat de la crítica barcelonina i dels seus nombrosos amics. Executarà un programa d'exàmens de conservatori, un programa molt corrent, amb una mica de Chopin, de Beethoven i de Schumann. I, per cortesia, dos números coneguts de Falla i de Turina.

No podem comprendre com un jove de vint anys no s'interessa per la producció contemporània ni del seu país. Qui pot estar més qualificat a interpretar les meravelloses composicions per a piano que els autors contemporanis han creat en aquests darrers vint anys, que aquests joves pianistes que fan els primers passos sobre l'estrada de la sala de concerts?

Nota sobre Strauss

Sigui quin sigui el judici que ens mereixi l'obra de Wagner, resta cert que és una obra extrema. Quelcom que no pot prolongar-se. Seguir significaria ficar-se en un carreró sense sortida. Per això aquesta obra ha estat una de les coses històricament més estèrils. No hi ha res de més neglible que la música dels wagnerians. És una cina, després... la davallada.

Tanmateix un nom il·lustre, il·lustríssim, trobem en aquesta línia històrica: Richard Strauss. Un autèntic post-wagnerià. Un temperament formidable, però una obra que costa de comprendre altrament que en funció de Wagner. Evidentment, Strauss no prepara, no és precursor, encara menys realitza la plenitud d'una forma artística; és la seva, fatalment, una obra post-wagneriana amb tota la força de relativitat del terme. És una obra tan considerable com vulguem, però traspasada per la fatiga de quelcom que s'està morint. A voltes diríeu si l'alenada que de tant en tant sembla animar-la no provindrà de la força d'inèrcia d'una estretitud final i grandiosa, d'aquella darrera convulsió titanésca de la trompeteria i de les timbales de la *Tetralogia*.

Força? Hi ha moltes categories de força. Neguem que l'arrauament orquestral de *La vida d'heroi* tingui l'accent de la força autèntica, de la força que anima Esquil, Miquel Angel, Beethoven. És una força de violència, de dissolució, d'instabilitat psíquica. Wagner s'arrossega amb tota l'opacitat de la seva grandiosa sensualitat, amb tot el caos desordenat d'una natura que sembla aplegar alhora els serafins i els titans, però, amb tot, fent trepidar tot aquest al·luvi d'impureses, hi ha la grandesa i la força autèntiques. En Strauss, mai.

L'orquestra de Strauss és l'exasperació de la complexitat, la qual cosa no és sempre sinònim de riquesa. Si costa molt de trobar un so pur en Wagner, això és impossible del tot tractant-se de Strauss. Des del punt de vista físic, gosaríem dir que aquesta orquestra és exhaustiva del tema. Molt bona per a excitar sensibilitats gastades que necessiten de complicats artificis per interessar-se. Strauss s'ha complagut, amb un enginy sense parió, a extreure tots els timbres latents de l'orquestra tal com l'heretia de Wagner. Augmentant-la, això sí, disgregant-la, per tornar-la a agregar sota noves ordenacions, tant que l'orquestra de *La Walkiria* sembla més aviat tradicional, comparada a la dels grans poemes de Strauss.

Strauss ha consagrat el poema simfònic, aquest fill bastard de la música, «Ni carn ni peix», com deia Wagner. I, amb tot, no pot negar-se que hi havia en l'obra de Wagner prou germens de desordre per provocar aquest monstre. Wagner tenia una força de primer ordre, i tot i provocar tan-

Strauss, per Max Liebermann

tes coses contra ell mateix, contra tot i per damunt de tot, triomfà, però no veia que destilava sense voler-ho toxines fatals adhéu per a esperits no precisament febles.

Quina estètica és aquesta que és capaç d'acceptar les imitacions inqualificables que trobem en *La simfonia dels Alps*? I diguem-ne, si és que estimeu la música, com podem escoltar això que dimecres encara podia sentir-se a Barcelona? No és quelcom per fer-vos néixer dubtes sobre l'instint artístic de l'autor?

Ambiciosa i plena d'un desenfrenat egoisme. La de Wagner també; però, no diguem, que la música del *Tristany* val almenys tant com poden valer les més desesperades pàgines de Schopenhauer, i en canvi, com reconèixer una comuna mesura entre el esplendorós del *Zaratustra* de debò i el de Strauss? Música de programa, de programes plens de filosofia moral i de qüestions transcendents; però metafísica, aquesta música no ho és. Ho són les fugues de Bach, però no *Mort i transfiguració*, ben cert.

Ciència musical aclaparadora, sí, però inventiva melòdica atacada sovint d'una paral·lisi anterior que sembla glaçar les millors alenades i, de tant en tant, una falta de gust, una depressió de banalitat.

El gran valor d'aquesta obra és d'èsser d'una sinceritat terrible i de reflectir amb un relleu extraordinari un moment espiritual viscut de bo de bo, pel món, i per molts de nosaltres en particular. Som contemporanis de Strauss i per això aquestes raures sonores obren damunt dels nostres nervis i arrenquen irresistiblement els nostres aplaudiments. Pesa, l'obra aquesta, damunt nostre, com pesa l'acte d'un còmplice. Fora ridícul negar la importància excepcional d'aquest acte artístic referint-lo al moment que l'ha vist néixer. Precissament és un acte representatiu per excel·lència. El més representatiu! Però, l'home està solament mig compromès en la història. Té una passa sempre més enllà. És aquesta possibilitat la que condiciona la visió espiritual. Des d'aquesta perspectiva extemporània, què val l'obra de Richard Strauss?

Història de la ràdio a Catalunya

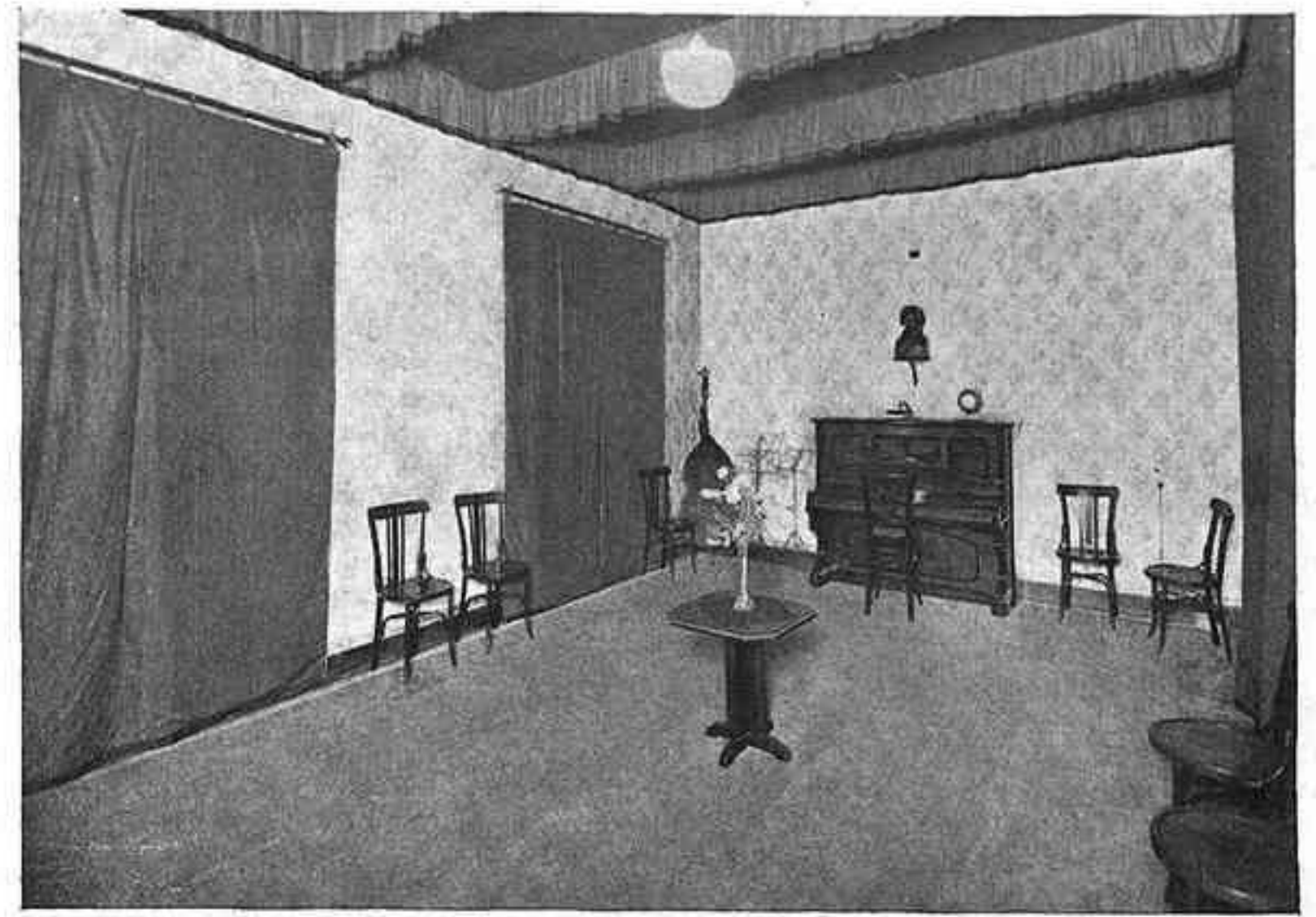
IV.—Emissores de 200 watts

Fins ara solament hem parlat de les diferents emissores instal·lades a Barcelona. En l'article d'avui farem un breu resum de les nou emissores de petita potència, que estan escampades per Catalunya.

Amb motiu del decret que publicà la *Gaceta de Madrid* del 13 de desembre de 1932, s'instal·laren per tot Espanya més de quaranta emissores de 200 wats de potència, amb caràcter estrictament local.

Hem anat recordant a través dels nostres quatre articles, la història de la ràdio a Catalunya. Sense cap apassionament, hem anat donant a cadascú el paper veritable que ha tingut en el seu desenvolupament.

Actualment, la ràdio a Catalunya es troba en un règim transitori. La *Gaceta* ha publicat, darrerament, un decret en el qual s'esmenta que la reglamentació de la ràdio, mentre no es resolgui definitivament la

L'estudi de Ràdio Girona

D'aquestes quaranta, nou eren instal·lades a Catalunya, totes elles amb poca diferència de dates. Aquestes nou emissores són: Ràdio Girona, Ràdio Lleida, Ràdio Tarragona, Ràdio Badalona, Ràdio Manresa, Ràdio Reus, Ràdio Sabadell, Ràdio Terrassa i Ràdio Vilanova.

Les emissores de Girona i Lleida foren construïdes per Ràdio Associació de Catalunya, d'acord amb els Ajuntaments de les dues ciutats. La de Tarragona fou instal·lada per l'Associació de la Premsa i actualment està sota el control de Ràdio Associació de Catalunya.

Les emissores de Badalona, Manresa, Sabadell, Terrassa i Vilanova foren instal·lades per particulars o bé per associacions de ràdio locals.

Algunes d'aquestes emissores són escoltades, malgrat la seva potència de 200 wats, uns un radi de quilòmetres bastant considerable.

Els programes que transmeten són formats generalment a base de música en discos i de concerts d'alguna orquestra local. Passen, també, per davant del micròfon, els artistes que es troben a la ciutat, precedents sempre de Barcelona.

Les emissions, doncs, no tenen ni poden tenir la varietat i la qualitat de les que serveixen les emissores barcelonines, però acostumen a estar en consonància amb la vida de la ciutat o regió corresponent.

Les emissores de Girona, Lleida i Tarragona retransmeten sempre els programes més interessants de Ràdio Associació de Catalunya. Les altres emissores ho fan també quan hi ha quelcom de gran transcendència.

qüestió de Catalunya, quedarà a mans altra vegada de la Direcció General de Telecomunicació.

Totes les emissores de Catalunya, així com totes les altres d'Espanya, estan en situació provisional. Són desconegudes les intencions concretes del govern, en aquest assumpte.

No podem, doncs, fer cap averany, però esperem que Barcelona, així com fou una de les primeres ciutats del món que tingué emissor, farà que Catalunya estigui sempre a l'avantguarda de la radiodifusió mundial.

RAMON PEREZ-PUJOL

—No, són boles de naftalina contra les arnes...

(The Bystander, Londres)

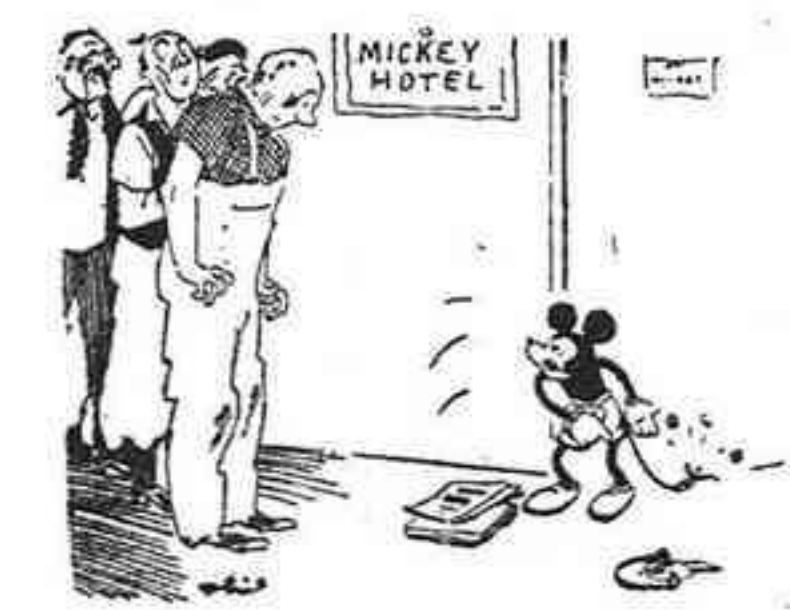
LA MEDICINA CATALANA

PORTANTVEU DE L'OCCITANIA MEDICA

ÉS, DOCTOR, LA VOSTRA REVISTA

JA US HI HEU SUBSCRIT?

—Qui m'ha posat aquesta rateta a l'habitació?

(Ric et Rac, París)

OTTO MAYER

J. PALAU